KÜLTÜREL MİRAS ALANLARINDA KENTSEL TASARIM VE TOPLUMSAL KATILIM: BURSA HANLAR BÖLGESİ ÖRNEĞİ¹

URBAN DESIGN AND COMMUNITY ENGAGEMENT IN CULTURAL HERITAGE SITES: THE CASE OF BURSA HANLAR DISTRICT

Sibel POLAT¹, H. Özge TÜMER YILDIZ²

¹⁻² Bursa Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Bursa / Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-4380-0457¹, 0000-0002-7755-9238²

Öz: Sahip oldukları sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik değerlerle, kentsel kimliğin ve belleğin sürdürülmesi açısından büyük önem taşıyan kültürel miras alanlarının korunmasında ve geliştirilmesinde kentsel tasarım önemli bir rol oynamaktadır. **Amaç:** Bu araştırma, 2014 yılında UNESCO kültür mirası olarak tescillenen Bursa Hanlar Bölgesi'ndeki kentsel tasarım sorunlarını tespit etmek ve bunlara yönelik öneriler geliştirmek amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Çalışmada, Bursa ve Cumalıkızık Alan Yönetim Planı hedefleri ve yapılan alan analizleri doğrultusunda kentlilerin bölgeye yönelik algılarını, memnuniyetlerini ve beklentilerini ölçmek için 370 adet AVM kullanıcısıyla anket ve 22 yerel esnafla derinlemesine görüşme yapılmıştır. 2015 yılında gerçekleştirilen çalışmada Etik Kurul ve ilgili AVM'lerin onayı alınmıştır. Veriler bilgisayar ortamında SPSS programı kullanılarak değerlendirilmiş, Ki Kare Testi ve Korelasyon analiziyle değişkenler arasındaki ilişkiler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. **Bulgular:** Anketlere göre Hanlar Bölgesi'nde kentsel tasarım açısından en fazla öne çıkan sorun ve beklentilerin erişilebilirlik-geçirgenlik ilişkisi, ölçek-karakter ilişkisi, karma işlev dengesi, kamusal-özel mekan dengesi ve kalitesi ve yoğunluk-kullanım ilişkisinde, görüşmelere göre ise, yönetim ve katılım, karma işlev dengesi, ölçek-karakter ilişkisi, erişilebilirlik-geçirgenlik ilişkisi, sürdürülebilir yapılar ve çevreler başlıklarında odaklandığı saptanmıştır. **Sonuç:** Bu çalışmada, Hanlar Bölgesi'nde öne çıkan kentsel tasarım problemleri doğrultusunda Hanlar Bölgesi'ndeki kullanıcı profilinin geliştirilmesine, bölgeye yönelik algıyı güçlendirmeye, bölgenin kullanımını arttırmaya, bölgede katılımcı kentsel tasarım çalışmalarını geliştirmeye yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Katılımcı Kentsel Tasarım, Kullanıcı Memnuniyeti ve Beklentisi, UNESCO Kültürel Miras Alanları, Kentsel Tasarım Rehberleri

Abstract: Urban design plays an important role in the conservation and development of cultural heritage sites which have great importance in terms of socio-cultural and socio-economic values in defining urban identity and memory. **Aim:** This research was carried out to identify urban design problems and to develop suggestions about them for Bursa Hanlar District which was registered as a UNESCO cultural heritage site in 2014. **Method:** In the study, in order to measure the perceptions, satisfactions and expectations of the urban residents about the district, 370 shopping mall users were surveyed, 22 in-depth interviews were made with local artisans, in line with the targets of the Bursa and Cumalıkızık Site Management Plan and the site analysis were made. The study, which was carried out in 2015, was approved by the Uludag University Ethics Committee and the related shopping malls. The data were evaluated by the SPSS program, and the relationships between variables were revealed by Chi square test and correlation analysis. **Results:** According to the surveys, the most prominent problems and expectations in the Hanlar District were accessibility-permeability and scale-character relationship, mixed-use balance, public-private space balance and quality, density-use relationship in terms of urban design. Besides, according to the interviews, the responses focused on governance and engagement, mixed-use balance, scale-character relationship, accessibility-permeability relationship, and sustainable structures and environments. **Conclusion:** In this study, suggestions, in order to improve the multi-user diversity and to develop participatory urban design studies, and also suggestions, to strengthen the perception and to increase the attractiveness of the Hanlar District were presented to solve the urban design problems.

Key Words: Participatory Urban Design, User Satisfaction and Expectation, UNESCO Cultural Heritage Sites, Urban Design Guidelines

Doi: 10.17365/TMD.2018.3.6

- (1) *Sorumlu Yazar: Sibel POLAT, Bursa Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Bursa / Türkiye, sibelpolat@uludag.edu.tr, Geliş Tarihi: Received: 13.08.2018 - Kabul Tarihi: Accepted: 23.11.2018 Makalenin Türü: Type of article (Araştırma – İnceleme / Research Examination), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None, Etik Kurul Raporu Var / Ethics Committee Report available (Bursa Uludağ Üniversitesi Etik Kurul Sayı: 2015-3/1 Tarih: 10.02.2015 bilgileri ile izinleri alınmıştır.)*

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Kültürel miras alanları, kimi zaman her gün içinden geçilen bir yer olarak kentlilerin gündelik hayatlarının, kimi zaman da bir odak noktası olarak kentsel yaşamın önemli bir parçasını oluşturur. Simgesel değerleriyle kentliler açısından farklılık ve saygınlık yaratabilen kültürel miras alanları, aynı zamanda kentte yaşayanların anılarını, o kentle olan bağlarını canlı tutarak hem kentsel aidiyetin, hem de toplumsal bir paylaşımın, birliğin ve sürekliliğin, başka bir deyişle kentsel belleğin oluşmasında büyük rol oynar. Bu nedenle tarihi kentlerin kimliğinin ve belleğinin korunması kültürel miras alanlarının sürdürülebilirliği ile mümkün olabilir (Özcan, 2009a: 35).

Bu çerçevede gelişmiş ülkelerdeki kültürel miras alanlarının korunmasına ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar incelendiğinde kentsel tasarım araçlarının önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Bunlar arasında özellikle kentsel tasarım rehberleri; çeşitli konulara ilişkin tasarım ilkeleri setleri oluşturan, bunları açıklayan ve örneklendiren, tasarımda yapılan genel hataları tanımlayan ve bunlardan kaçınmaya yardım eden, yerel yönetimlerin mülk sahipleriyle ilişkilerinde tutarlılık sağlayan, kentsel müzakereye imkan veren, yerel yönetimlerin hem kendi içinde, hem de kentsel tasarım sürecinde yer alan herkesle iletişim kurması konusunda yükümlülük getiren belgelerdir (DETR&CABE, 2000: 57).

Kentsel tasarım rehberlerinin herkes tarafından anlaşılabilir ve uygulanabilir olması için ilgili tüm aktörlerin katılımıyla ve mutabakatıyla hazırlanması gerekir. Bu nedenle rehberin hazırlık süreci kapsamlı bir analiz çalışması gerektirir.

Bu çalışmada da 2014 yılında UNESCO tarafından kültürel bir miras alanı olarak tescillenen Bursa Hanlar Bölgesi'ne yönelik katılımcı bir kentsel tasarım rehberi geliştirmek için yapılan analizler değerlendirilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk başkenti olan Bursa'da yer alan Hanlar Bölgesi gerek kent merkezindeki konumu ve sahip olduğu özgün kentsel dokusu ve mimarlık mirası, gerekse geçmişten gelen ticaret kültürünü ve yerel halkın kullanım alışkanlıklarını sürdürmesi nedeniyle Bursa'nın kentsel kimliği ve belleğiyle özdeşleşmiş bir yerdir. Bu bağlamda çalışmada Hanlar Bölgesi'nin korunması ve geliştirilmesi için kentsel tasarımdan nasıl faydalanılabileceği araştırılmıştır.

AMAÇ

Bu makale bir bilimsel araştırma projesi kapsamında geliştirilmiştir. Kent kimliğinin önemli bir yansıtıcısı olan kültürel miras alanlarını korumayı ve bunun için katılımcı bir kentsel tasarım rehberi modeli geliştirmeyi amaçlayan bu proje kapsamında farklı ölçekte ve farklı hedeflere yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Proje, kentlilerin katılımı yanın-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

da, kurumlar arası işbirliği içinde de yürütülmüştür. Proje sürecinde Bursa Kent Konseyi mekansal ve teknik destek, Bursa Büyükşehir Belediyesi Etüd Proje Şube Müdürlüğü ve Bursa Alan Başkanlığı ise akademik destek ile Hanlar Bölgesi'yle ilgili verileri paylaşım desteği vermiştir.

Makalenin amacı; Bursa Hanlar Bölgesi'ndeki kentsel tasarım sorunlarını tespit etmek için kentlilerle ve yerel esnafla gerçekleştirilen anketlerden ve görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda kentsel tasarım önerileri geliştirmektir. Çalışmanın temeli, Bursa'daki AVM kullanıcılarının Hanlar Bölgesi'ni aktif olarak kullanmaması nedeniyle bölgedeki kullanıcı profilinin tek tipleşmesi oluşturmaktadır. Bu problem Cumalıkızık Alan Yönetim Planı'nda Hanlar Bölgesi'ndeki sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin yetersizliği bağlamında da vurgulanmıştır. Bu kapsamda anket çalışmasında Bursalı AVM kullanıcıları örneklem grubu olarak ele alınmış, Bursalı AVM kullanıcılarını Hanlar Bölgesi'ne çekebilmek için onların bölgeye yönelik algıları, memnuniyetleri ve beklentileri ölçülmüştür. Ayrıca anketlerden elde edilen veriler Hanlar Bölgesi'nde çalışan ve bölgeyi çok iyi tanıyan yerel esnafla yapılan görüşmelerle desteklenmiştir.

Çalışma; kent kimliğinin ve kültürel miras alanlarının korunması için gerekli planlama araçlarının kullanımı ve bu süreçte toplumsal

katılımın gerekliliği konusunda hem uluslararası hem de ulusal ve yerel ölçekte çeşitli raporlar, anlaşmalar ve planlardan kaynaklanan yasal dayanakları temel almıştır. HABITAT-III Sürdürülebilir Kalkınma İçin 2030 Gündeminde, doğal ve kültürel mirasın korunmasına yönelik çabaların güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Olinger, 2015: 26). Yeni Kentsel Gündemde¹ ise;

- Sosyal katılımı güçlendirmenin bir yolu olarak bütünleşik kentsel politikalar üzerinden kültür ve miras boyutundan yararlanmak hem yerel, hem de ulusal düzeyde yeterli bütçe ayırarak kültürel ve milli mirası korumak ve ön plana çıkarmak, bunların kentsel alanların rehabilitasyonu ve yeniden canlandırılmasında oynadıkları rolü vurgulamak (Madde 38),
- Somut ve soyut kültürel varlıkları ve alanları güvence altına alan planlama araçlarının benimsenmesi yoluyla kentsel miras ve kültürü kent planları ve stratejilerinin öncelikli bir bileşeni haline getirmek ve kalkınmanın bu alandaki yıkıcı etkisini azaltmak (Madde 124),
- Sürdürülebilir kentsel gelişim için kültürel mirasın kullanılmasını desteklemek, özgün restorasyon ve adaptasyon yoluyla, değer yaratma niyeti ile mimari anıtların ve alan-

¹ <http://habitat3.org/wp-content/uploads/New-Urban-Agenda-GA-Adopted-68th-Plenary-N1646655-E.pdf>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ların yenilikçi ve sürdürülebilir kullanımı-
nı, yeni teknolojiler ve teknikler de dahil
olmak üzere, somut ve somut olmayan kül-
türel mirasın tanıtımını teşvik etmek gerek-
tiği vurgulanmıştır (Madde 125).

Ayrıca Avrupa Kentsel Şartı'nda (Baş, 2017: 8,9) hem katılımın hem de kaliteli bir mimari ve fiziksel çevrenin bir kentli hakkı olduğu belirtilmiştir. Bu çerçevede, kurum ve kuruluşlar arasındaki dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme il-
kelerinin sağlanması, tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılması gerektiği ifade edilmiştir. Kentlerimizin uzun bir tarihe ve kültüre sahip oldukları, geçmişteki köklerimizin ve kolektif anılarımızın, geleceğimizi güçlü bir kimlik üzerine kurabilmemiz için önemli bir değer olarak görülmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu nedenle tek bir kentsel gelişme modelinin önerilmediği, kentlerimizin özgün kişiliklerinin, farklılıklarının ve çeşitliliklerinin Avrupa için bir fırsat olduğu ifade edilmiştir (Council of Europe, 2008: 33).

Ulusal ölçekte Dokuzuncu Kalkınma Planı Yerleşme - Şehirleşme Özel İhtisas Komisyonu Raporunda², yaşam kalitesinin sağlan-

masında öncelikli temel amaç ve politikalara dönük tedbirler kapsamında giderek kimlik-
sizleşen kentlerimizdeki eski değerleri koru-
yan, kentin mimarlığını ön plana çıkaran bir fiziksel çevre denetiminin sağlanması, topluluk ve yer duygusunun, kültürel ve doğal mirasla bağlantıların güçlendirilmesi gerektiği, bu çerçevede yerleşme ve/veya tasarım ögesi ölçeğinde tasarım rehberleri oluşturulması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca Onuncu Kalkınma Planı'nda³ da şehir mimarisinin ve peyzajın insan üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak, yapılacak kentsel tasarımların, imar planlarının, toplu konutlar ve kamu binalarının peyzaja, şehrin dokusuna, estetiğine ve kimliğine katkı sağlamasına özen gösterilmesi ve kentsel dönüşüm uygulamalarının kültürel kimliğe ve yapıya uygunluğunun gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Bu çerçevede Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi Eylem Planı'nda⁴ yerleşmelerin mekân ve yaşam kalitesinin artırılması başlığı altında, kent kimliğini korumak ve geliştirmek hedefi benimsenmiştir. Bu kapsamda kentsel mekânın planlanması ve tasarımı-
nda; kente ait tarihsel, doğal, kültürel doku ve öğelerin kent kimliğinin ayrılmaz parçası olduğunu benimseyen, bunları güçlendirip,

² <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/OzelIhtisasKomisyonuRaporlari.aspx>

³ <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx>

⁴ http://www.csb.gov.tr/db/kentges/editordosya/kentges_tr.pdf

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yaşatan bir içerik ve program oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir. Bu noktada yapılması gereken eylemler; kent kimliğine ilişkin araştırmalar yapılması, özgün mimari, doku ve mekânsal özelliklerin tespit edilmesi, var olan ve yeni gelişen alanların kimliğinin geliştirilmesi için tasarım ilkelerinin oluşturulması, tasarım rehberlerinin hazırlanmasıdır.

Yerel ölçekte ise, çalışmanın gerçekleştirildiği Hanlar Bölgesi 1986 yılından beri sit alanı statüsünde olduğu için koruma altındadır. Üst ölçekli planlarda (Bursa-Eskişehir-Bilecik Bölge Planı-2014 onaylı, 1/100000 ölçekli Bursa 2020 Çevre Düzeni Planı-1998 onaylı, 1/25000 Ölçekli Merkez ve Batı Planlama Bölgesi Nazım İmar Planı-2006 onaylı) tarihi ve kültürel mirasın korunması gerektiği, merkez planlama bölgesi içinde yer alan tarihi merkezin korunmasının, sıhhileştirilmesinin ve restorasyonunun esas olduğu belirtilmiştir. Ayrıca 1/5000 ölçekli Osmangazi Belediyesi Nazım İmar Planı'nda (2008 onaylı) Hanlar Bölgesi "MİA (Merkezi İş Alanı)" olarak tanımlanmıştır. MİA'nın, Bursa kent kimliği ve vizyonunun en önemli mekânsal ögesi olduğu, bölgeyi kentle bütünleştiren, Bursa Dünya Kenti vizyonunu destekleyen projelerin üretileceği bölge olduğu ifade edilmiştir. Bursa Merkez 1/1000 Ölçekli Reyhan- Kayhan Hanlar Bölgesi Koruma Amaçlı İmar Planı'nda ise, 7 adet özel proje alanı belirlenmiş, her türlü inşaat faaliyetinde (tadilat, ona-

rım, yeni yapılanma) ve özel proje alanlarında rölöve, restorasyon, yeni kullanım ve kentsel tasarım projeleri hazırlanmadan ve Koruma Kurulu kararı alınmadan uygulamaya yapılamayacağı belirtilerek genel kullanım kararları getirilmiştir (Bursa Alan Başkanlığı, 2013: 64-67).

Ayrıca Hanlar Bölgesi (Cumalıkızık ve Sultan Kölliye ile birlikte) 2014 yılında UNESCO mirası ilan edilmiştir. UNESCO başvuru sürecinde hazırlanan Bursa ve Cumalıkızık Alan Yönetim Planı'nda miras alanlarındaki proje uygulamalarında ulusal ve uluslararası ilkeler doğrultusunda belirlenmiş standartların ve dil birliğinin olmaması önemli bir sorun olarak ifade edilmiştir. Bu çerçevede Yönetim Alanı'na özgü kentsel tasarım rehberinin oluşturulması, kentsel tasarım projesinde işlev haritası üretilmesi, kent mobilyaları, cephe ve yükseklik kararları, tabelaların özelliklerinin belirlenmesi, gerçekleştirilecek projelerde bu rehberin uygulanmasının sağlanması ve denetlenmesi ve bölgeyle ilgili yapılacak çalışmalarda tüm paydaşların sürece, etkin, eşit ve şeffaf katılımının sağlanması gerektiği ifade edilmiştir (Bursa Alan Başkanlığı, 2013: 155-160).

Dolayısıyla gerek uluslararası ve ulusal belgelerde, gerekse ilgili planlarda miras alanlarının kurumlar arası işbirliği ve katılımcı bir anlayış çerçevesinde korunması ve geliştirilmesi için kentsel tasarım çalışmalarının

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu konudaki yaklaşım ve ilgili plan kararları, bir kültür mirası olarak Hanlar Bölgesine yönelik kentsel tasarım sorunlarının ve önerilerinin kullanıcıların bakış açısından tanımlanması amacını güden bu çalışmanın gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır.

KAPSAM

Çalışmanın kuramsal kısmında, sürdürülebilir koruma kapsamında kentsel tasarımın yeri, kentsel tasarımın temel ilkeleri ve hedefleri, kentsel tasarıma katılımın önemi, kentsel tasarım sürecindeki aktörler ve katılım yöntemleri tartışılmıştır. Alan çalışmasında Bursa Hanlar Bölgesi'ni kentsel tasarımın temel ilkeleri doğrultusunda analiz etmek için kentlilerle yapılan anketler ve yerel esnafla yapılan derinlemesine görüşmeler değerlendirilmiş, kullanıcıların bölgeyle ilgili algıları, sorunları ve beklentileri tespit edilmiştir. Alan çalışması, analiz, sentez, tasarım olmak üzere üç evrede gerçekleştirilmiştir. Analiz evresi anketlerin uygulanmasını ve istatistikî verilerin elde edilmesini, sentez evresi istatistikî verilerin yorumlanmasını ve bunlara yönelik kentsel tasarım konularının/sorun alanlarının belirlenmesini, tasarım evresi ise tespit edilen kentsel tasarım konularının/sorun alanlarının Bursa-Cumalıkızık Alan Yönetim Planı temaları ve hedefleriyle karşılaştırılmasını ve çıkan sonuçlara yönelik kentsel tasarım önerilerinin geliştirilmesini içermektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın kuramsal kısmı kültürel miras alanlarına, kentsel tasarıma ve katılımcı tasarım süreçlerine dair literatür araştırmasına dayanmaktadır. Alan çalışmasında öncelikle Hanlar Bölgesi'nin tarihi dokusuna ve bölgedeki planlama/kentsel tasarım çalışmalarına yönelik arşiv ve literatür araştırmaları yapılmıştır. Ayrıca bölgeye ilişkin fiziksel tespit çalışmaları ve gözlemler eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir.

Bunlara ek olarak alan çalışmasında iki farklı kullanıcı grubuyla çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan ilki alışveriş ve rekreasyon ihtiyaçları için öncelikle AVM'leri kullanan grup, diğeri ise Hanlar Bölgesi'nde çalışması nedeniyle bölgenin doğal kullanıcısı olan yerel esnaftır. Bu kapsamda Hanlar Bölgesiyle ilgili algı, memnuniyet ve beklentinin araştırıldığı bu çalışmada AVM kullanıcılarıyla anketler ve yerel esnafla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Birincil kullanım tercihi Hanlar Bölgesi olmayanların anket çalışmasında örneklem grubu olarak seçilmesindeki temel nedenler; Alan Yönetim Planının hazırlanma sürecine dahil edilen grubun (kurum yetkileri, akademisyenler, STK başkanları, muhtarlar, yerel sakinler vb) dışında kalan Bursalıların gözünden bölgenin analiz edilmesiyle kültürel miras alanı olarak Hanlar Bölgesi'ne yönelik farkındalığı arttırmak ve

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

böylece bölgenin kullanıcı grubu çeşitliliğini zenginleştirmektedir.

Araştırma kapsamında 4 AVM’de toplam 370 anket yapılmıştır. Anket çalışması anketörler tarafından rastgele seçimle, kent merkezi yerine AVM’lere gitmeyi tercih eden gönüllü kullanıcılara uygulanmıştır. Bursa’da bir yıldan az bir süredir yaşayanlar, Bursa’ya gezmeye gelmiş yerli-yabancı turistler ve gönüllü olmayanlar ankete dahil edilmemiştir. Anket 4 bölüm ve 34 sorudan oluşturulmuştur. 1. bölümde kullanıcı profiline yönelik, 2. Bölümde Hanlar Bölgesi’nin kimliğinin tanımlanmasına yönelik, 3. Bölümde Hanlar Bölgesi’nin kullanım yeterliliğine, sorunlarına ve yönetimine yönelik, 4. bölümde Hanlar Bölgesi’nden beklentilere yönelik sorular yer almıştır. Açık uçlu ve kapalı uçlu sorulardan oluşan anketin cevaplanması yaklaşık 10-12 dakika sürmüştür. Bazı sorularda birden fazla cevap işaretlenmiş ve bunlar önem sırasına dizilmiştir. Veriler bilgisayar ortamında SPSS programı kullanılarak değerlendirilmiş, cevaplarla ilgili sayısal değerler elde edilmiş, Ki Kare Testi ve Korelasyon analiziyle değişkenler arasındaki ilişkiler ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Derinlemesine görüşmeler için Hanlar Bölgesi’nde 4000’e yakın esnafın üye olduğu bir sivil toplum örgütü olan Bursa Tarihi Çarısı ve Hanlar Bölgesi Birliği Derneği (BTÇHBD) ile işbirliği içinde bir çalışma

gerçekleştirilmiştir. Dernekten 5’i ev eşyası-dekorasyon, 11’i giyim-tekstil-kozmetik, 6’sı gıda alanında faaliyet gösteren toplam 22 esnafla görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılacak esnafın belirlenmesinde gönüllü olmalarına ve farklı sektörleri temsil etmelerine dikkat edilmiştir. Bu kapsamda görüşülecek esnaftan randevu alınarak işyerine gidilmiş, yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak 15-20 dakikalık yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Esnaftan kendi sektörünü elde ettiği gelir ve müşteri profili açısından değerlendirmesi ve bölgeyle ilgili fiziksel, ekonomik, sosyal, kültürel, işlevsel vb açılardan beklentilerini ifade etmesi istenmiş, görüşmelerde öne çıkan sorunlar/beklentiler tespit edilmiştir (Polat, 2018: 692-699). Böylece farklı veri toplama teknikleriyle Hanlar Bölgesi hem kentsel tasarımın temel ilkeleri, hem de Bursa ve Cumalıkızık Alan Yönetim Planı’nın hedefleri doğrultusunda analiz edilmiş, elde edilen veriler konularına göre sınıflandırılmış, araştırmacılar tarafından bölgedeki sorunlara ve beklentilere yönelik kentsel tasarım önerileri geliştirilmiş ve tüm veriler tablolar halinde sunulmuştur.

ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Son yıllarda Türkiye’de özellikle büyük şehirlerde inşa edilen alışveriş ve yaşam merkezlerinin kentliler tarafından alışveriş yanında, sosyal hayatın da deneyimlendiği kentsel mekanlar olarak kullanıldığı, mekan organi-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

zasyonları ile kentleri taklit eden bu mekanların giderek kent merkezlerinin yerini aldığı görülmektedir. Bununla birlikte alışveriş merkezleri karşısında kentin kültürel mirasını ve kamusal mekanlarını barındıran tarihi kent merkezleri ise, fiziksel, işlevsel ve sosyal açıdan terkedilme ve kullanım yoğunluğunu kaybetmekte tehlikesiyle karşı karşıyadır (Özdemir ve Cengizoglu 2016:61).

Bursa Hanlar Bölgesi ise, hafta içi ve sonu gündüz saatlerinde yoğun bir kullanıma sahiptir. Ancak Yönetim Planı'nda ifade edildiği gibi mevcut kullanıcı profili giderek tek tipleşmekte, pek çok kentli hem çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak, hem de vakit geçirmek için Bursa'da Hanlar Bölgesi yerine, alışveriş merkezlerine (AVM) gitmeyi tercih etmektedir. Bu noktada Hanlar Bölgesi'ndeki kullanıcı profilini çeşitlendirmek, özellikle AVM kullanıcılarını (üst gelir gruplarını, çocuklu aileleri ve gençleri vb.) kent merkezine daha fazla çekebilmek için makalenin alan çalışması kapsamında yerel kullanıcılar olan Hanlar Bölgesi esnafıyla yapılan derinlemesine görüşmeler yanında, Bursa'daki AVM kullanıcılarıyla da bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda yapılan anketlerle, Hanlar Bölgesi yerine AVM'lere gitmeyi daha fazla tercih eden Bursalıların bölgeyle ilgili algılarını, memnuniyet derecelerini ve beklentilerini ölçmek ve bölgeyi kentsel ta-

sarımın temel ilkeleri üzerinden analiz etmek amaçlanmıştır.

Bursa'da kentsel ölçekte hizmet veren 5 adet AVM bulunmaktadır. Bunlar; yapılış tarihine göre Zafer Plaza Alışveriş ve Yaşam Merkezi (1999- 57122 m²- Osmangazi), CarrefourSA Bursa AVM (2001-60000 m²-Nilüfer), Korupark Alışveriş Merkezi (2007-165286 m²- Osmangazi), Kent Meydanı AVM (2008-72774 m²- Osmangazi), ve Anatolium Alışveriş Merkezidir (2010-188000 m²- Osmangazi). Bu alışveriş merkezleri arasında Zafer Plaza kent merkezinde yer aldığı için tarihi kent merkezinin en büyük rakibi durumundadır. Anket çalışması, gerekli izinler alınmadığından Korupark Alışveriş Merkezi dışındaki 4 AVM'de gerçekleştirilmiş, toplam 370 anket yapılmıştır. Ayrıca BTÇHBD'ne üye olan farklı sektörlerden 22 esnafla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Böylece alan çalışmasında bölgeyi çok iyi tanıyan, bölgenin sorunlarını ve potansiyellerini bire bir yaşayan yerel esnafla, Bursalı olan, bölgeyi tanıyan, ancak bölgeye çok sık gitmeyen Bursalı AVM kullanıcılarının bölgeye ilişkin bakış açıları karşılaştırılmıştır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Günümüzde hızla değişen dünyaya karşı modern toplumlara aidiyet ve güvenlik hissi sağlayan kültürel miras alanları pek çok tehditle karşı karşıyadır. İklim değişikliği, hızlı nü-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

fus artışına bağlı kentleşme, trafik ve turizm baskısı, aşırı kullanım veya terkedilme, yüksek yapılaşma talepleri, kent merkezlerindeki fonksiyonel değişimler ve kentsel dönüşüm projeleri pek çok miras alanının özgünlüğüne ve bütünlüğüne zarar vermektedir. Ayrıca sürdürülebilir planlama, koruma ve kentsel tasarım süreçlerinin entegre olamaması, planlama-kentsel tasarımda kullanılan uygulama araçlarının ve katılım mekanizmalarının eksikliği, kültürel miras alanlarında yaşam-mekan kalitesinin düşmesine, çeşitli ölçeklerde kentsel tasarım sorunlarının ortaya çıkmasına ve özellikle tarihi kentlerde kimlik ve bellek kaybına neden olmaktadır⁵ (Van Oers, 2010: 7; Aksoy vd., 2012: 7; Brombach vd., 2013: 229).

Bu çerçevede, Bursa Hanlar Bölgesi'nde de gerek merkezi ve yerel yönetimlerin kent merkezindeki kentsel dönüşüm uygulamaları, planlama/kentsel tasarım süreciyle bütünleşik bir şekilde ele alınmayan sokak sağlıklılaştırma ve restorasyon uygulamaları ve yerel mülk/işletme sahiplerinin bilinçsiz bireysel uygulamaları nedeniyle farklı ölçeklerde kentsel tasarım sorunları gözlemlenmektedir. Bunlar;

- Miras alanıyla bağlamsal ilişki kurmayan yeni gelişme alanları,
- Özgün karakteri zedeleyen tasarım kalitesi düşük yeni binalar, tescilli binalara bilinçsiz yapılan ekler, yanlış detay uygulamaları,
- Mekansal kalitesi zayıf kamusal mekanlar,
- Erişilebilirliği düşük mekanlar, araçlar tarafından işgal edilmiş sokaklar,
- Verimli ve aktif kullanılmayan tarihi binalar, açık alanlar,
- Tek tip kullanım biçimi,
- Ekolojik dengeyi ve enerji verimliliğini desteklemeyen peyzaj (sert zemin, kent mobilyaları) düzenlemeleri ve mimari uygulamalar şeklinde özetlenebilir.

Son yıllarda Türkiye'de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın planlama ve kentsel tasarım süreçlerini bütünleştirmeye yönelik çalışmalarından yola çıkarak, bu makale yerel yönetimlere katılımcı kentsel tasarım çalışmalarının nasıl yapılması gerektiğine dair bir yöntem sunarken, Bursa Hanlar Bölgesi'ndeki kentsel tasarım sorunlarına çözüm bulmaya çalışmakta, böylece Bursa'nın kentsel kimliğini ve belleğini korumak için katkı koymaya çalışmaktadır.

5 <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/images/CulturalHeritageFinalENG.pdf>
http://www.icomos.org/world_heritage/Analysis%20of%20Threats%201994-2004%20final.pdf
http://www.lema.ulg.ac.be/research/suit/download/SUIT5.2c_PPaper.pdf

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk başkenti olan Bursa'da yer alan Hanlar Bölgesi Osmanlı şehrinin kalkınma merkezi olarak, değişen ve gelişen ticaret hayatıyla birlikte tarihi kentsel karakterini koruyarak günümüze kadar ulaşmış ve 2014 yılında kültürel miras alanı olarak UNESCO Dünya Mirası Listesine girmiştir. Bu kapsamda katılımcı bir yöntemle hazırlanan Bursa ve Cumalıkızık Alan Yönetim Planı kültürel miras alanlarına yönelik pek çok sorun ve beklenti gündeme getirmiş ve bunların çözümlerine yönelik eylem planları önermiştir. Raporda sosyal-ekonomik- çevresel yaşam kalitesi teması altında dile getirilen en önemli sorunlardan biri kentsel yayılmaya bağlı olarak kentin çevresinde gelişen alışveriş merkezlerinin Hanlar Bölgesine olan talebi azaltması, AVM kullanıcılarının çarşıya çekilememesi ve bölgedeki kullanıcı profilinin tek tipleşmesidir. Bu sorunlar karşısında kültürel miras kullanıcı profilinin saptanması ve çeşitlendirilmesi için araştırma ve anket çalışmalarının yapılması, kurumsal işbirliği ve halkın aktif katılımının sağlanmasıyla kültürel değerler ve sosyo-ekonomik durum arasındaki dengenin kurulması için çalışmaların yapılması hedeflenmiştir (Bursa Alan Başkanlığı, 2013: 167).

Bu noktada yapılan çalışmada AVM kullanıcıları anket örneklem grubu olarak ele alınmış, kullanıcıların Hanlar Bölgesi'yle ilgili

algılarını, memnuniyet derecelerini ve beklentilerini ölçmek üzere bir anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması sonucunda AVM kullanıcılarının daha aktif olarak Hanlar Bölgesi'ni kullanabilmelerini sağlamak için çeşitli kentsel tasarım önerileri geliştirilmiştir. Dolayısıyla makale, Bursa ve Cumalıkızık Alan Yönetim Planı hedeflerinden yönetim alanına özgü kentsel tasarım çalışmalarının yapılması yanında, Hanlar Bölgesi'ndeki kullanıcı profilinin çeşitlendirilmesini de desteklemektedir.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Makalede aşağıdaki hipotezler tartışılmıştır:

- Kültürel miras alanlarının korunmasında ve geliştirilmesinde kentsel tasarım araçları önemli bir role sahiptir.
- Kültürel miras alanlarında yapılan kentsel tasarım çalışmaları kurumlar arası ve disiplinler arası işbirliğini ve yerel halkın katılımını gerektirir.
- Bursa Hanlar Bölgesi farklı ölçeklerde kentsel tasarım sorunları barındırmaktadır.
- Bursa Hanlar Bölgesi'ndeki kentsel tasarım sorunlarının ve çözümlerinin belirlenmesinde, alan kullanıcılarının deneyimlerine dayalı algıları kadar, birincil kullanıcı olmayanların alana ilişkin algıları da önemlidir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- Bursa Hanlar Bölgesi’ndeki kentsel tasarım sorunlarına yönelik çözüm üretme konusunda Bursalı AVM kullanıcılarının ve bölgedeki yerel esnafın görüşlerinden faydalanılabilir.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Günümüzde kültürel miras alanlarının korunmasında ve geliştirilmesinde sürdürülebilir kentsel koruma yaklaşımı kabul görmektedir. “Kültürel miras değerlerini gerek kültürel sürekliliğin ve sosyal çeşitliliğin korunması ve yaşatılması, gerekse ekonomik gelişme ve canlanma sağlanması açısından stratejik mekansal planlama yaklaşımı temelinde ele alan geniş kapsamlı ve bütünlük koruma yaklaşımı” olan sürdürülebilir kentsel koruma, fiziksel boyutun yanında, sosyal, kültürel, ekonomik, yasal, yönetsel gibi farklı boyutlara yönelik mekansal koruma ve geliştirme stratejilerinin ve bunlar doğrultusunda farklı ölçeklerde planlama ve tasarım sağlayacak bir programlandırma sürecinin oluşturulmasını gerektirir.

Bu stratejiler, tarihsel kentlerin özgün mekânsal-işlevsel karakteristiklerden oluşan yerel kimlik değerlerinin korunmasına yönelik arayışların, “stratejik öncelikli planlama alanları” ve ‘ayrıntıda kentsel tasarım proje alanları’ olarak ele alınmasına dayanmaktadır. Koruma-geliştirme planı bütününde belirlenen öncelikli planlama ve ayrıntıda

kentsel tasarım proje alanlarında, sosyo-kültürel ve mekânsal sürekliliğin sağlanması ve özgünlüğün korunması için çok boyutlu kentsel tasarım teknik ve yöntemlerinin kullanıldığı kentsel tasarım projeleri üretilmelidir (Özcan, 2009b: 2).

Kentsel tasarım, kentsel çevreyi biçimlendirmek ve yönetmek için çok disiplinli bir eylem olarak tanımlanabilir. Teknik, sosyal ve yaratıcı bir mekan üretme süreci olan kentsel tasarım mikro veya makro ölçekte kentsel mekanın tasarımını içerir, kentsel çevrenin hem görsel ve sözlü iletişim araçları kullanılarak, hem de çeşitli ölçeklerdeki kentsel sosyo-mekansal olaylara ilişkilendirilerek yönetimi olarak görülebilir (Madanipour, 1996: 117).

Kentsel tasarım fiziksel/ekolojik olduğu kadar, sosyal ve ekonomik boyutları da içeren bir süreçtir. Bu sürecin temel bileşenleri; insan, tarihi miras, karma işlevli arazi kullanımı, ekolojik çerçeve, bina biçimi ve kütlesi, sirkülasyon, toplu taşıma ve otopark, kamusal alan, yaya ve bisiklet yolları, etkinlikler ve aktivite üretimidir (Von Hausen, 2013: 71-80). Kentsel tasarımda nitelikli mekanlar yaratmak için bu temel bileşenleri dikkate alan kentsel tasarım ilkeleri oluşturulmuştur. Bunlar;

- Alan-bağlam ilişkisini kurmak

Kentsel bağlam: tasarımda bağlamı temel almak, ölçeğe ve konuma uymak,

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- Sürdürülebilir yapılar ve çevreler oluşturmak

Ekolojik denge: doğal özellikleri önemli biçimlendiriciler olarak tanımlamak, doğal ve yapıyı çevre arasında denge kurmak için kentsel peyzajla birlikte çalışmak,

- Ölçek-karakter ilişkisini kurmak

Karakter: kimliği olan mekanlar yaratmak, yeni gelişmelerle var olan kentsel mekanların niteliklerini zenginleştirmek, yeri korumak ve yüceltmek,

Okunabilirlik: anlaşılabilir, imgelenebilir mekanlar oluşturmak,

Süreklilik ve kapalılık: kamusal ve özel mekanların sınırlarını tanımlamak,

- Kamusal-özel mekan dengesini ve kalitesini sağlamak

Mekansal kalite: kamusal mekanı merkezi ve birleştirici bir öge olarak konumlandırmak, insanlar için kaliteli, güvenli, rahat, çeşitli, çekici kamusal mekanlar oluşturmak,

- Erişilebilirlik-geçirgenlik ilişkisini kurmak

Erişilebilirlik: hareket kolaylığı sağlamak, fiziksel ve görsel bağlantıları kurmak, araçları değil, insanları taşıyan ulaşım sistemleri kurmak,

- Yoğunluk-kullanım ilişkisini kurmak

Esneklik ve uyum: Gelecekteki sosyal, ekonomik, teknolojik değişimlere uyum sağlayabilecek esnek ve kompakt mekanlar yaratmak

- Karma işlev ve tipoloji dengesini sağlamak

Çeşitlilik: Toplumsal çeşitliliğe hitap etmek için geniş bir kullanıcı grubunun isteklerine ve farklı seçeneklere imkan verecek karma işlevlerle ve formlarla tasarlanmış mekanlar oluşturmak şeklinde özetlenebilir (DETR&CABE, 2000: 14, Yeang, 2000: 12-13, Von Hausen, 2013: 85-89.)

Kültürel miras alanları kent kimliğinin önemli bir yansıtıcısı olduğundan özellikle mekanın algısına yönelik kentsel tasarım ilkelelerinin güçlendirilmesi gerekir. Özdemir ve Ocakçı (2017:83) tarafından yapılan bir çalışmada mekânın algısal açıdan hoş, canlandırıcı ve davetkâr bir atmosfere sahip olmasında mekânın kentsel tasarım açısından konfor, okunaklılık, karakter ve çeşitlilik ilkelerini sağlaması gerektiği görülmüştür. Bu çalışmada Hanlar Bölgesi yukarıda bahsedilen tüm kentsel tasarım ilkeleri açısından anketler ve derinlemesine görüşmeler yoluyla değerlendirilmiştir.

Kentsel tasarımın bu ilkeleri hem yeni gelişme alanlarının tasarımı, hem de kültürel miras alanlarının korunması için geliştirilen pek çok tasarım aracının temel ilkelerini oluşturmaktadır. Kültürel miras alanlarındaki kent-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

sel tasarım çalışmalarında ise en fazla öne çıkan konu, kent kimliğini yansıtan bu alanların özgün niteliklerinin korunması olmaktadır. Bu çerçevede pek çok ülkede yasal olarak uyulması zorunlu veya tavsiye niteliğinde olan tasarım araçları geliştirilmektedir. Bunlar içinde tasarım rehberleri, kentsel gelişmeyi yönlendirebilmek için uygulamaya yönelik tasarım parametrelerini tanımlayan araçlar olarak kullanılmaktadır. Rehberler, tasarım hedefleri, uygulanma alanları, ölçekleri, ürün veya süreç odaklı olmaları, genel veya yere özel olmaları gibi pek çok açıdan sınıflandırılabilir (Carmona, 2017: 6-7). Bu kapsamda tematik tasarım rehberleri, yerel kimliğin gücünü ve yere ait olma özelliğini etkin kılan, yenilikçi yaklaşımlar ile yere özgü detayları özenle yeniden yorumlayarak tasarım kalitesini arttıran tasarım araçları olarak kültürel miras alanlarında öne çıkmaktadır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı & MSGSÜ, 2016: 25-33)

Bununla birlikte tasarım rehberleriyle ilgili en önemli konulardan biri rehberlerin uygulanacağı yere özgü olmasıdır. Başka kentler için yapılmış rehberler, yapısı, formatı ve içeriği bakımından yol gösterici olabilir, ancak bir yerin coğrafi konumu, iklim koşulları veya sınırlı kaynakları farklı tasarım çözümleri gerektirir. Bunlar dikkate alınmazsa, rehber gerçekçi olmadığı, yerel kullanıcılara karşı duyarlı olmadığı veya uygulanamaz olduğu

gerekçeleriyle reddedilebilir (Von Hausen, 2013: 205).

Bu bağlamda kentsel tasarım sürecine ilgili tüm aktörlerin katılımının önemini vurgulamak gerekir. Katılım, toplumsal ihtiyaçlar/beklentiler doğrultusunda kentlerin planlanmasını ve tasarlanmasını sağlar. Aktörlerin güçlü yönlerinin ve becerilerinin etkin bir şekilde kullanılmasına olanak verir. Daha gerçekçi beklentilerin oluşmasına ve değişime direncin azalmasına imkan tanır. Başarısızlık riskini ve dolayısıyla maliyeti azaltır. Yapılan işin/mekanın sahiplenilmesini sağlar. Yaşam/mekan kalitesini yükseltir. Daha aktif ve özgüvenli vatandaşlar yaratır. Toplum içinde güçlü bağlar oluşturarak topluluk duygusunu geliştirir. Tasarımcı ve toplum (tüm aktörler) arasında güven odaklı yeni ilişki biçimleri geliştirir⁶ (Involve, 2005: 52-105, Sanoff, 2000: 9-10,25). Katılım, kentsel tasarım sürecinin her aşamasında sağlanmalıdır.

Temel olarak bir kentsel tasarım sürecinin; başlangıç, bağlamsal değerlendirme, kentsel yapıyı yaratma ve bağlantıları kurma, yeri detaylandırma ve izleme evrelerinden oluştuğu kabul edilirse, (Yeang, 2000: 109-110) sürecin başından itibaren hangi aktörlerin, sürece

⁶ <http://www.communityplanningtoolkit.org/sites/default/files/Engagement.pdf>
http://www.wcmt.org.uk/sites/default/files/report-documents/Savic%20B%20Report%20%20Final_0.pdf
<http://participateindesign.org/approach/why/>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

nasıl katılması gerektiğine yönelik kararların alınması ve katılımın planlanması gerekmektedir. Lang (1994: 430-431), kentsel tasarım sürecine katılması gereken aktörleri;

- profesyonel grup: kentsel tasarım sürecinde aktif olarak çalışan profesyoneller (kentsel tasarımcı, şehir plancısı, mimar, peyzaj mimarı, mühendis, endüstriyel tasarımcı, sosyolog, hukuk /finans danışmanı vb.),
- gelişme kontrol grubu: kentsel çevreyle ilgili gelişmelerde kontrolü sağlayan politikacılar, yerel yönetim çalışanları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları vb.,
- karar verici grup: kentsel tasarım projelerini onaylayan bakanlıkların ilgili kuruluşlarında ve yerel yönetimlerde bulunan bürokratlar, girişimciler ve yatırımcılar,
- kullanıcı grubu: yerel halk ve kentte yaşayan, üreten, deneyim yaşayan kentliler,
- sponsor grubu: kentsel tasarım projelerinin uygulanmasına karşılıksız maddi destek veren özel sektör firmaları olarak belirlemiştir.

Aktörlerin kentsel tasarım sürecine nasıl dahil olabileceği, bu kapsamda hangi katılım yöntemlerinin kullanılabileceği çalışmanın amacına, bağlama ve sürece bağlı olarak geliştirilmelidir. Amacın net olması ve tüm katılımcılar tarafından kabul görmesi gere-

kir. Bağlam açısından, her yerin birbirinden farklı olması, değişik sorunları, insanları, tarihi özellikleri, konumları, yapıları ve kurumları, karar verme süreçlerini ve sistemlerini içermesi etkili olur. Bu nedenle bir yöntem her yer için uygun olmayabilir. Süreç tasarımı ise, amaca ve yere göre değişir (Involve, 2005: 8). Bu çerçevede kentsel tasarım ve planlama süreçlerindeki katılım yöntemleri temel olarak beş grupta toplanmıştır. Bunlar;

- farkındalık yöntemleri: bilgilendirme amaçlı kamusal mekanda sergiler, medya haberleri, çalışma alanına yürüyüş turları,
- dolaylı yöntemler: kullanıcılardan bilgi toplama amaçlı anketler, görüşmeler, toplumsal haritalamalar,
- grup etkileşimi yöntemleri: yüz yüze etkileşim kurarak çalışma amaçlı çalıştaylar, odak grup görüşmeleri, tasarım egzersizleri,
- açık uçlu yöntemler: geniş bir kitleyi bilgilendirme veya onay alma amaçlı halk toplantıları, yerel tv yayınları, planlama oylamaları,
- beyin fırtınası yöntemleri: yaratıcı problem çözme amaçlı küçük grup çalışmaları olarak gruplanabilir⁷ (Sanoff 2000: 67-72, Involve, 2005: 52-105).

⁷ <http://www.communityplanningtoolkit.org/sites/default/files/Engagement.pdf>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bu çalışmada, katılım yöntemlerinin belirlenmesinde Hanlar Bölgesi'nin bağlamsal özellikleri, sürecin yapısı (zamansal ve maddi kısıtlar, süreç sonunda elde edilmek istenen ürün vs) ve katılımcı profili etkili olmuştur. Proje sürecinde dolaylı yöntemlerle birlikte grup etkileşimi yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Sürecin farklı evrelerinde Hanlar Bölgesiyle ilgili tüm aktörlerin temsilcilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Analiz evresinde Bursalı AVM kullanıcıları ve Hanlar Bölgesi'ndeki yerel esnaf hedef alınmıştır. Çünkü Hanlar Bölgesi sahip olduğu özgün evrensel değerleriyle sadece belirli bir kullanıcı profiline değil, herkese hitap eden bir bölge olmalıdır. Bu nedenle bölgenin sorunları veya bölgeyle ilgili beklentiler, sadece bölgenin birincil kullanıcıları tarafından değil, Bursalı olup da bölgeyi çok sık veya aktif olarak kullanmayan grupların bakış açısından da analiz edilmelidir. Çalışmada öncelikle Bursalı AVM kullanıcılarını Hanlar Bölgesi'ne çekmek hedeflenmiştir. Bu nedenle bu gruptan mümkün olan en az sürede en fazla kişiye ulaşabilmek için anket tekniği kullanılmıştır. Ayrıca yerel esnafla da derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Çünkü yere ait sorunları/potansiyelleri en fazla deneyimleyen, bölgeyle ilgili en büyük beklentisi olan gruplardan birisi yerel esnafdır. Elde edilen sonuçları paylaşmak, farklı aktörlerle bilgi alışverişinde bulunmak ve bölgeye yönelik kentsel tasarım önerilerini tartışmak için bir çalıştay da

gerçekleştirilmiştir. Çalıştay süreci bu makale kapsamında ele alınmamıştır.

BULGULAR

Hanlar Bölgesi'nin tarihi dokusuna ve bölgedeki planlama/kentsel tasarım çalışmalarına yönelik arşiv ve literatür araştırmaları bulguları:

Reyhan- Kayhan- Hanlar Bölgesi özgün niteliklerinden dolayı 1986 yılında korunması gerekli kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş, 1988 yılında da 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanmıştır. Zaman içinde üst ölçekli planlar geliştirilmiş ve revize edilmiş, ancak Hanlar Bölgesini içeren planda bir değişiklik yapılmamıştır. Plan kararları temel olarak Hanlar Bölgesi'nin korunmasını ve özel proje alanlarında rölöve, restorasyon, yeni kullanım ve kentsel tasarım projeleri hazırlanmadan ve Koruma Kurulu kararı alınmadan uygulamaya yapılamayacağını belirtmektedir.

Hanlar Bölgesi'nde kentsel tasarıma yönelik en kapsamlı çalışma 2011 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması olmuştur. Yarışmanın amacı; Orhangazi Meydanı ve Çevresi'nin tarihi kent merkezinin kimliğine uygun olarak günümüz kullanıcılarının ihtiyaçlarına hizmet edecek şekilde kentsel, mimari ve peyzaj tasarımı ilkeleri çerçevesinde yeniden düzenlenmesi

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

olarak ifade edilmiştir. Birinciliği kazanan projede yeşil sistemin ve yaya mekanlarının meydan ve farklı kotlarda sürekliliği en önemli tasarım ilkesi olarak ele alınmış, yörenin müze-kent olarak düzenlenmesi amaçlanmıştır. Projenin tarihî ve doğal çevreye olan

duyarlılığı, ayrıca alanın kamusal kullanımını daha da iyileştirmeye yönelik mimari çözümler üretmesi olumlu karşılanmıştır⁸. Ancak geçen zaman içinde yarışmayla elde edilen proje uygulanmamıştır.

Şekil 1. Bursa Hanlar Bölgesi (Bursa Alan Başkanlığı, 2013: 25)

⁸ https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yarisma_sartname.pdf

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

değişmeye başladığı, kentsel tasarım ölçeğinde yapılan yeni müdahaleler arasında ortak bir dil olmadığı, tarihi yapıların özgün mimari kimliğini gölgeleyecek çok fazla eke sahip olduğu şeklinde özetlenebilir (Bursa Alan Başkanlığı, 2013: 159-171).

Hanlar Bölgesi'ne yönelik fiziksel tespitlerden ve gözlemlerden elde edilen bulgular:

Alan çalışması kapsamında Hanlar Bölgesi'yle ilgili yasal-yönetmelik, fiziksel, sosyo-ekonomik durum analizleri yapılmış; ayrıca bölge, kentsel dış mekan ve yapı ölçeklerinde sorun ve potansiyel belirlenmesine yönelik tespit çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizlerde işlevsel tek tipleşme, kullanıcı profiline homojenliği, akşamları bazı bölgelerde yaşanan ıssızlık, yeşil alanların ve kentsel toplanma alanlarının yetersizliği, kentsel boşlukların verimsiz kullanımı, niteliksiz saçak ve üst örtülerin tarihi dokuyu bozması, kent mobilyalarının yetersizliği ve ergonomik olmaması, tarihi yapılara uygun işlevler verilmemesi, yeni yapıların tarihi yapıları taklit etmesi, hanlarda düşey düzlemde yaya erişilebilirliğinin zayıflığı gibi sorunlar gündeme gelmiştir. Bu bağlamda Bursa ve Cumalıkızık Yönetim Planı'ndaki analiz sonuçlarıyla, proje sürecinde yapılan analiz sonuçlarının örtüştüğü görülmüştür.

Hanlar Bölgesi'ne yönelik anketlerden elde edilen bulgular:

Çalışma kapsamında Bursa'daki 4 AVM de toplam 370 kişiyle anket yapılmıştır. Anketin birinci bölümü kullanıcı profiline yönelik sorulardan oluşturulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre (Tablo 1); AVM kullanıcılarının ağırlıklı olarak genç yaş grubunda, Bursalı, yüksek eğitim-öğretim seviyesine sahip, özel sektör çalışanı, ev hanımı veya öğrenci olduğu ve kent merkezi dışında yaşadıkları görülmüştür.

Anketin ikinci bölümü Hanlar Bölgesi'nin kimliğinin tanımlanmasına yönelik sorulardan oluşturulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre (Tablo 2); Hanlar Bölgesi'nin ağırlıklı olarak tarihi ve kültürel özellikleri ve otantik kimliği ile öne çıktığı, duyuşsal algıların da bu kimlik üzerinden biçimlendiği, özellikle Ulucami ve Kozahan'ın imgesel olarak en fazla akılda kalan öğeler olduğu belirlenmiştir. Hanlar Bölgesi'ni aktif olarak kullanmayan örneklem grubunun, bölgeye yönelik aidiyet duygusunun ancak yarı yarıya bir oranda geliştiği tespit edilmiştir. Ayrıca bölgedeki trafik, gürültü, karmaşa ve kalabalığın bölgenin imajını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Anketin üçüncü bölümü Hanlar Bölgesi'nin kullanım yeterliliğine, sorunlarına ve yönetimine yönelik sorulardan oluşturulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre (Tablo 3); kullanıcıların ağırlıklı olarak ayda 1-2 kere, kent merkezine yakın mahallelerden ve yeme-içme-gezme amaçlı olarak Hanlar Bölgesi'ne gittikleri,

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ancak bölgenin genel kullanım amacının alış-veriş olarak görüldüğü, bölge içinde en fazla gidilen yerlerin çarşılar, hanlar ve Zafer Plaza olarak ifade edildiği, bölgede genellikle 2-3 saat zaman geçirildiği, bölgeye ulaşımın en fazla tramvayla sağlandığı, bölgeyi kullanım sıklığının geçmişten bugüne azaldığı, bölgeyle ilgili en temel sorunların trafik yoğunluğu ve otopark yetersizliği olduğu, hanların ise kullanım amaçları açısından yeteri kadar değerlendirilemediği ifade edilmiştir. Ancak AVM kullanıcılarının Hanlar Bölgesi'ne gitme neden-

lerinin önemli bir kısmının otopark imkanı da sağlayan Zafer Plaza tarafından karşılandığı görülmüştür. Bölge, yönetim ve toplumsal katılım açısından değerlendirildiğinde, yerel yönetimlerin bölgeyle ilgili çalışmalarının orta derecede yeterli bulunduğu, ancak bölgenin tanıtımı konusundaki çalışmaların eksik olduğu, özellikle bölgenin UNESCO mirası olarak tescil edildiği konusunda kullanıcıların bilgisi olmadığı, ancak kullanıcıların Hanlar Bölgesiyle ilgili çalışmalara katkı koymak yönünde istekli oldukları görülmüştür.

Tablo 1. AVM Kullanıcı Profiline Yönelik Sorular, Cevaplar ve Öneriler

ANALİZ EVRESİ-			SENTEZ EVRESİ-	TASARIM EVRESİ-
ANKETLERİN UYGULANMASI			ANKETLERİN YORUMLANMASI	HEDEFLERİN BELİRLENMESİ
KULLANICI PROFİLİNE YÖNELİK SORULAR VE CEVAPLAR			SONUÇLAR	KENTSEL TASARIM ÖNERİLERİ
Yaş	%40,4'ü 21-35 yaş arasında	%25,2'si 36-50 yaş arasında	Genç insanlar daha çok AVM lere gitmeyi tercih etmektedir	KARMA İŞLEV DENGESİ Kent merkezine gençleri çekecek faaliyetlere yönelik mekanlar yapılmalı, düzenli programlar geliştirilmeli
Cins	%50,8'i kadın	%49,2'si erkek	Kadınlar daha çok AVM lere gitmeyi tercih etmektedir	KARMA İŞLEV DENGESİ Kent merkezine kadınları ve çocukları çekecek faaliyetlere yönelik mekanlar yapılmalı, fiziksel konfor koşulları arttırılmalı
Eğitim	%48,1'i üniversite mezunu	%33,1'i lise mezunu	Yüksek eğitimli kişiler daha çok AVM lere gitmeyi tercih etmektedir	KARMA İŞLEV DENGESİ Kent merkezine yüksek eğitimli kişileri çekecek sosyal-kültürel aktivitelere yönelik mekanlar yapılmalı

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Meslek	%31,3'ü özel sektörde ücretli çalışan	%20,8'i öğrenci	Özel sektör çalışanları ve öğrenciler (gençler) daha çok AVM lere gitmeyi tercih etmektedir	KARMA İŞLEV DENGESİ Kent merkezine özel sektör çalışanlarını ve gençleri çekecek sosyal-kültürel faaliyetlere ve yeme-içme etkinliklerine yönelik mekanlar yapılmalı
Gelir	%25,8'inin geliri yok	%19 1000-2000 tl %18 2000-4000 tl %17 söylemek istemedi %6,2 5000 tl üstü	Öğrenciler ve ev hanımları daha çok AVM lere gitmeyi tercih etmektedir	KAMUSAL-ÖZEL MEKAN DENGESİ VE KALİTESİ Kent merkezinde her gelir grubuna hitap edebilecek, hiç para harcamadan da kullanılabilecek kamusal dış mekanlar oluşturulmalı
Bursa' da yaşam süresi	%40,8'i Bursalı	%15,4'ü 11-20 yıldır Bursa'da	Bursalılar kent merkezi yerine daha çok AVM lere gitmeyi tercih ediyor	KATILIM Kentsel aidiyet oluşturmak için, kent merkezi tüm kentlilere hitap edecek şekilde, kentlilerle birlikte planlanmalı ve tasarlanmalı
Oturan ilçe	%44,5'i Osmangazi (merkez)	%30,2'si Nilüfer	Osmangazi'de ikamet eden kentliler bile aynı ilçede olmasına rağmen kent merkezi yerine daha çok AVM lere gitmeyi tercih ediyor	ERİŞİLEBİLİRLİK-GEÇİRGENLİK İLİŞKİSİ Merkeze toplu taşıma ve yaya erişim olanakları artırılmalı
Bölgede ikamet etme durumu	%86,7'si bölgede ikamet etmeyen veya çalışmayanlar	%7,6'sı bölgede ikamet eden	Kent merkezi dışında oturan ve çalışan kişiler daha çok AVM lere gidiyor	ERİŞİLEBİLİRLİK-GEÇİRGENLİK İLİŞKİSİ Merkeze toplu taşıma ve yaya erişim olanakları artırılmalı

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 2. Hanlar Bölgesi'nin Algısına Yönelik Sorular, Cevaplar ve Öneriler

ANALİZ EVRESİ-					SENTEZ EVRESİ-	TASARIM EVRESİ-
ANKETLERİN UYGULANMASI					ANKETLERİN YORUMLANMASI	HEDEFLERİN BELİRLENMESİ
ALGIYA YÖNELİK SORULAR VE CEVAPLAR					SONUÇLAR	KENTSEL TASARIM ÖNERİLERİ
Hanlar Bölgesi denildiğinde ilk akla gelenler	%38,9 bölgedeki mimari doku (Kozahan, Ulucami, Kapalıçarşı, kubbe, hanlar, restorasyon)		%34,8 kent merkezi		Bölgenin imajını tarihi binalar ve bölgenin kent içindeki konumu oluşturmaktadır	ALAN-BAĞLAM İLİŞKİSİ-KATILIM Tarihi binalara yönelik çalışmalar (restorasyon ve yeniden kullanım önerileri) kentlilerle birlikte, onların beklentilerine göre belirlenmeli.
Bölgenin öne çıktığı özellikleri	%75,7 tarihi ve kültürel özellikleri ve otantik olması	%50,7 kent merkezi olması	%27,1 kalabalık ve kozmopolit olması	%20,5 UNESCO mirası olması	Bölge tarihi / kültürel özellikleri ve otantikliğiyle tanınmaktadır. Bölgenin UNESCO mirası olduğunun kentliler tarafından yeterince bilinmediği görülmektedir	ÖLÇEK-KARAKTER İLİŞKİSİ -KATILIM Bölgenin özgün kentsel ve sosyal dokusunun korunmasına yönelik çalışmalar kentlilerle birlikte yapılmalı. Bölgeyle ilgili tanıtım ve kentlilere yönelik farkındalık çalışmaları yapılmalı.
Bölgenin hangi duyguları ifade ettiği	%23,2 huzur	%12,5 karmaşa		%7,1 saygı	Bölgede en çok öne çıkan duygu huzur, ikinci olarak buna tezat karmaşadır	ÖLÇEK-KARAKTER İLİŞKİSİ - KAMUSAL- ÖZEL MEKAN KALİTESİ Bölgedeki karmaşanın kaynakları tespit edilmeli ve bunlar minimize edilmeli
Bölgeye yönelik aidiyet hissi	%53 evet		%45,3 hayır		Bölgeye yönelik aidiyet hissi yarıya yakın bir oranda olumludur, ancak yeterli değildir	KATILIM Bölgenin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak için kentsel aidiyet güçlendirilmeli, kentlilerle birlikte bölgeye yönelik çalışmalar yapılmalı

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bölgeyle ilişkilen-dirilen koku	%29,3 çay, kahve kokusu	%27 tarih, eski-mişlik, ipek, kitap, han, yaşam gibi mecazi kokular	Hanlar Bölgesi'ne yönelik duyuşsal algılar geleneksel yi-yecekler-içecekler-tekstil ürün-leri-binalar-doğal malzemeler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bununla birlikte bölgede en çok insan sesinin ve gürültünün duyulduğunun ifadesi, bölgede hissedilen karmaşa duygusuyla ilişkilidir	ÖLÇEK-KARAKTER İLİŞ-KİSİ - KARMA İŞLEV DEN-GEŞİ KAMUSAL-ÖZEL MEKAN KALİTESİ Bölgede geleneksel ürünlerin satışına ve sunumuna yönelik yeme-içme mekanları ve ticari birimler niceliksel ve niteliksel olarak artırılmalı Bölgedeki geleneksel kent dokusunun özgünlüğünü zedeleyecek uy-gulamalara ve düzenlemelere izin verilmemeli. Bölgede gürültü kontrolüne yönelik çalışmalar yapılmalı, insanları karmaşadan ayırabi-lecek mekanlar düzenlenmeli, Hanların avluları bu kapsamda değerlendirilmeli
Bölgeyle ilişkilen-dirilen tat	%38,1 kahve, çay, şerbet, ıhlamur tadı	% 28,7 iskender tadı		
Bölgeyle ilişkilen-dirilen doku	%48 tarihi du-varların, taşların, kaldırımların, Osmanlı'nın, Hanların, toprağın dokusu	%45,8 ipek, koza, kaftan, kumaş, kilim dokusu		
Bölgeyle ilişkilen-dirilen ses	%24 insan sesi	%16,4 gürültü, araba, otobüs, kala-balık, tramvay sesi		
Bölgeyle ilişkilen-dirilen görüntü	%32,2 Osmanlı'nın, tarihin, eski bir fotoğrafın görün-tüsü	%13 Hanla-rın, duvarların, Kozahan'ın görün-tüsü		
Bölgede en çok akılda ka-lan yollar	% 24,9 Cum-huriyet Caddesi	%19,8 Çarşı aksı	%19,5 Fevzi Çakmak Caddesi Şehreküstü met-ro istasyonu ile Ulucami arasında kalan yaya yolu	Bölgede en çok kullanılan yollar yaya ve tramvay yolu olarak kullanılan Cumhuriyet Caddesi, diğerleri Uzun Çarşı ve Şehreküstü metro istasyonu ile Ulucami arasında kalan yaya yollarıdır.
Bölgenin sınırları	%42,1 Atatürk Caddesi, Cemal Nadir Caddesi, Cumhuriyet Caddesi ile İnönü Caddesi'nin oluşturduğu	%27,9 çarşı ve çevresi	Bölge, etrafı ana trafik akslarıyla çevrili bir ada olarak tanımlanmaktadır.	ERİŞİLEBİLİRLİK-GEÇİRGENLİK İLİŞKİSİ - KAMUSAL-ÖZEL MEKAN DENGESİ Kent merkezinde yaya öncelikli kamusal mekanlar artırılmalı
				ERİŞİLEBİLİRLİK-GEÇİRGENLİK İLİŞKİSİ- YOGUNLUK-KULLANIM İLİŞKİSİ Bölgenin kuzey-güney ve doğu-batı bağlantıları güçlendirilmeli Alan yönetim planında tampon bölge olarak ifade edilen alanlar ile çekirdek alan bir arada değerlendirilerek işlevlendirilmeli, noktasal yoğunluklar tüm bölgeye yayılmalı.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bölge içinde farklı bir özelliği olan bir alan	%42,5 Kozahan	%18,4 Ulucami	Kozahan, bölge içinde hem konumu, hem işlevsel özellikleri, hem de insanları dışarıdaki karmaşadan ayıran avlusuyla en çok öne çıkan yapıdır. İkincisi ise, benzer özellikleriyle Ulucami'dir. Zaten her iki yapıda aynı meydana yer almaktadır. Bölgede farklı potansiyellere sahip pek çok han olmasına rağmen, bunlar yeteri kadar kullanılmamakta ve bilinmemektedir.	ÖLÇEK-KARAKTER İLİŞKİSİ Bölgede farklı karakterlere sahip alt bölgeler tanımlanmalı ve bunlara yönelik kentsel tasarım projeleri üretilmeli.
Bölgedeki toplanma ve dağılma noktaları	%48,6 Orhangazi-Ulucami Meydanı	%17,1 Kozahan	Orhangazi Meydanı, sahip olduğu konum, erişilebilirlik derecesi, farklı işlevler, anıtsal yapılar ve peyzaj nitelikleriyle bir buluşma noktası olarak öne çıkmaktadır.	YOĞUNLUK-KULLANIM İLİŞKİSİ Potansiyeli yüksek, ancak atıl kalmış mekanlar değerlendirilmeli, bu alanlar yeni işlevlerle ve mekanlarla canlandırılmalı
Bölgede yön bulmayı sağlayan sembolik bir öğe	%65,2 Ulucami	%4,8 Kozahan %4,8 Zafer Plaza	Ulucami bölgenin imajının oluşmasında, tanımında referans olarak en fazla kullanılan yapıdır.	ÖLÇEK-KARAKTER İLİŞKİSİ Bölgenin imajını korumak için gerek bölge içinde, gerekse dışında bina yüksekliklerinin ve tarihi silüetin kontrolüne yönelik çalışmalar yapılmalı
Bölgede ilk akla gelen fiziksel öğe	%31,6 Ulucami	%21,1 Kozahan	Ulucami ve Kozahan Hanlar Bölgesi'nin simgesi olan yapılarıdır.	ÖLÇEK-KARAKTER İLİŞKİSİ Bölgedeki simge binalar korunmalı, ayrıca bölge içinde yeni simge mekanlar oluşturulmalı. Gerekli düzenlemelerle bölge içindeki diğer tarihi yapıların da öne çıkması sağlanmalı

Anketin dördüncü ve son bölümü ise, Hanlar Bölgesi'nden beklentilere yönelik sorulardan oluşturulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre (Tablo 4); Hanlar Bölgesi'nin çekici bir hale getirilmesi için bölgedeki tarihi yapıların kullanıcıların ihtiyaç duyduğu, cazibeli ve karma kullanımlara yönelik olarak restore

edilmesi ve yeniden işlevlendirilmesi ve yeni yapıların bölgenin tarihi ve işlevsel yapısına uyumlu bir şekilde tasarlanması ve bölgenin canlandırılması için farklı yaş ve gelir gruplarına hitap eden, çekici kullanım türlerinin belirlenmesi, bu sektörlerdeki girişimcilerin kira veya vergi indirimiyle teşvik edilerek

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

bölgeye davet edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca gezmek ve dinlenmek için yaya yollarının, kent mobilyalarının ve hizmet noktalarının oluşturulması veya yenilenmesi (tabelalar, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, döşeme kaplamaları, WC'ler, bebek bakım üniteleri vs.), bunların hem bölgeyle, hem de birbiriyle uyumlu bir şekilde tasarlanması, bölgede düzenli olarak açık hava etkinliklerinin, festivallerin, prog-

ramların, tanıtımların düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Buna ek olarak Hanlar Bölgesi'nde olması istenen işlevler konusunda en fazla öne çıkan kullanım kültürel aktiviteler (açık hava konserleri, tiyatrolar, sergiler, film gösterimleri vb.) olmuştur. Bunu parklar, gezinti ve dinlenme alanları ile yeme-içme hizmetleri (kafeler, restoranlar, barlar, kulüpler vb.) izlemiştir.

Tablo 3. Hanlar Bölgesi'nin Kullanımına Yönelik Sorular, Cevaplar ve Öneriler

ANALİZ EVRESİ-			SENTEZ EVRESİ-	TASARIM EVRESİ-
ANKETLERİN UYGULANMASI			ANKETLERİN YORUMLANMASI	HEDEFLERİN BELİRLENMESİ
KULLANIMA YÖNELİK SORULAR VE CEVAPLAR			SONUÇLAR	KENTSEL TASARIM ÖNERİLERİ
Gidiş şekli	%55,3 spontan olarak ara sıra	%27,1 planlı olarak ara sıra	Kentliler bölgeye işi oldukça gitmektedir	KARMA İŞLEV DENGESİ Düzenli olarak bölgeye gidilmesini sağlamak için farklı gruplara yönelik etkinlik mekanları ve programları oluşturulmalı
Ne zaman	%52,5 hafta sonları	%38,3 hafta içi	Hafta sonu bölgeye gitme oranı daha fazladır.	KARMA İŞLEV DENGESİ Kentlilerin boş zamanlarını kent merkezinde değerlendirebilecekleri sosyal-kültürel mekanlar artırılmalı
Ne sıklıkta	%42,5 ayda 1-2 kere	%31,8 haftada 1-2 kere olduğu	Ayda 4 hafta sonu olduğuna göre, sadece 1-2 kere kent merkezine gidilmesi, kullanım yoğunluğunun düşük olduğunu göstermektedir	KARMA İŞLEV DENGESİ Bölge yeni işlevlerle ve mekanlarla daha çekici hale getirilmeli
Bireysel gitme amacı	%35,3 yeme-içme-gezme	%8,4 kültürel olduğu	%7 her ikisi de	KARMA İŞLEV DENGESİ - KAMUSAL-ÖZEL MEKAN KALİTESİ Yeme-içme mekanları niceliksel ve niteliksel açıdan geliştirilmeli Yeni sosyal-kültürel etkinlik mekanları oluşturulmalı

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

En fazla gidilen üç yer	%12,1 çarşılar, hanlar ve Zafer Plaza	% 8,1 çarşılar, pazarlar, hanlar	%7,6 çarşılar, hanlar ve ca- miler	Tarihi bir bölge içinde en çok gidilen yerlerin içinde Zafer Plaza'nın da olması, çarşıların AVM'lerle rekabet etmekte zorlandığını göstermektedir	KARMA İŞLEV DENGESİ - KAMUSAL-ÖZEL MEKAN KALİTESİ Bölgede AVM kullanıcı profiline uygun, konfor koşulları yüksek ve nitelikli mekanlar oluşturulmalı ve sosyal-kültürel etkinlikler düzenlenmeli
Bölgede geçirilen ortalama süre	%61 2-3 saat	%22,2	4-5 saat	Bölgede geçirilen süre kısıtlıdır	KARMA İŞLEV DENGESİ - KAMUSAL-ÖZEL MEKAN KALİTESİ Kentlileri daha uzun süre bölgede tutacak hizmet birimleri ve etkinlik mekanları oluşturulmalı
Kimlerle birlikte gidildiği	%40,6 arkadaş larla	%36,4	aileyle	Ailelerin bölgeyi daha az tercih ettiği görülmektedir	KARMA İŞLEV DENGESİ - KAMUSAL-ÖZEL MEKAN KALİTESİ Bölgede ailelere yönelik etkinlik mekanları artırılmalı
Hangi araçla gidildiği	%24,9 tramvay	%19,6 yaya	%18,2 özel araç	Bölgeye en çok toplu taşımayla ve yaya olarak ulaşım söz konusudur	ERİŞİLEBİLİRLİK- GEÇİRGENLİK İLİŞKİSİ Özel araçla gelenler için uygun aktarma noktalarında otoparklar düşünülmeli
Ne kadar sürede gidildiği	%41,2 15-30 dakika	%26,1 30-45 dak	%21,8 5-15 dak	Bölgeye daha çok yakın bölgelerden insanların geldiği söylenebilir	ERİŞİLEBİLİRLİK- GEÇİRGENLİK İLİŞKİSİ Merkeze toplu taşıma ve yaya erişim olanakları artırılmalı
Genel gitme amacı	%25,5 alışveriş	%13,9 gezme dinlenme	%6,8 turistik	Kentlilerin bölgeye daha çok alışveriş amacıyla gittikleri ifade edildiğinden, Hanlar bölgesi ticaret işleviyle öne çıkmaktadır	YOĞUNLUK-KULLANIM İLİŞKİSİ Ticari mekanlar akşam belli bir saate kadar açık olduğundan, karma kullanım odaklı işlevlendirme yapılmalı
Gitme sıklığının değişimi	Evet eskiden %24,4 haftada 1-2 %18,7 ayda 1-2		%33,4 hayır	Kentlilerin bölgeye gitme sıklığının değişmesi, kent merkezinin kullanıcı yoğunluğunda düşme olduğunu göstermektedir	YOĞUNLUK-KULLANIM İLİŞKİSİ Bölgedeki ıssızlaşmayı ve güvenlik sorunlarını azaltmak için insanları tekrar bölgeye çekecek mekanlar, etkinlikler ve programlar düzenlenmeli
Kullanım amacının değişimi	Evet eskiden %14,8 yeme -içme- gezme %5,2 kültürel aktivite %5,2 işyerim-okulum oradaydı %4,5 giyim alış-verişi		%44,8 hayır	Kentlilerin bölgeyi kullanım amacı değişmeye başlamıştır. Kent merkezi dışında aynı amaçla kullanılan farklı alternatif bölgeler bu değişimin nedeni olabilir.	YOĞUNLUK-KULLANIM İLİŞKİSİ Kullanıcı yoğunluğundaki azalmayı engellemek ve kent merkezinin çekiciliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar ivedilikle yapılmalı

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bölgeyle ilgili en önemli sorunlar *	%58,8 trafiği yoğun, ulaşımı zor, otoparkları yetersiz			%12,1 kalabalık gürültülü ve kopolit yapısı	Bölgenin sorunları ulaşım ve erişilebilirlik üzerinde yoğunlaşmaktadır. AVM lerin kent içindeki ana yollar üzerinde konumlanmaları ve kullanıcılarına otopark imkanı sunması, kullanıcıların kent merkezi yerine AVM lere gitmesine neden olmaktadır	ERİŞİLEBİLİRLİK- GEÇİRGENLİK İLİŞKİSİ Kent merkezine ulaşım ve merkez içindeki erişilebilirlik olanakları artırılmalı
Hanların aktif ve yeterli bir şekilde kullanımı	%52,4 yeter siz	%17,1 orta	%12,8 çok yeterli		Bölgedeki hanların aktif ve yeterli bir şekilde kullanıldığı düşünülmektedir	KATILIM Hanlar kentsel tasarım ve yeniden kullanım projeleriyle günümüzün ihtiyaçları doğrultusunda değerlendirilmeli.
Bölgenin UNESCO mirası olduğunun bilinirliği	%20,8 evet	%10,8 fikrim yok	%60,1 hayır		Hanlar Bölgesi'nin UNESCO mirası olduğunun kentliler tarafından yeterince bilinmediği görülmektedir	KATILIM Bölgeyle ilgili tanıtım ve kentlilere yönelik farkındalık çalışmaları yapılmalı
Yerel yönetimlerin bölgeyle ilgili çalışmalarının yeterliliği	%37,1 normal		%30,9 yetersiz		Yerel yönetimlerin Hanlar Bölgesi'yle ilgili çalışmaları orta derecede yeterli bulunmuştur.	KATILIM Yerel yönetimler kentlilerle birlikte çalışıp, bölgeyle ilgili sorunları tespit edip, önceliklendirip, çözüm önerilerini paylaşmalı ve kentlilerden bu konuda geri dönüş almalı
Kullanıcıların çalışmalarına katılma talebi	%49,4 evet	%22,3 hayır	%18,6 kararsız		Anket yapılan kişilerin yarısı yerel yönetimlerle ve derneklerle işbirliği yapabileceğini belirtmiştir.	KATILIM Yerel yönetimler kentsel tasarımda katılım yöntemleriyle ilgili yeni yaklaşımları kullanmalı

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 4. Hanlar Bölgesi'nden Beklentilere Yönelik Sorular, Cevaplar ve Öneriler

ANALİZ EVRESİ-	SENTEZ EVRESİ-	TASARIM EVRESİ-
ANKETLERİN UYGULANMASI	ANKETLERİN YORUMLANMASI	HEDEFLERİN BELİRLENMESİ
BEKLENTİLERE YÖNELİK SORULAR VE CEVAPLAR	SONUÇLAR	KENTSEL TASARIM ÖNERİLERİ
<p>Bölgenin çekici bir hale getirilmesi için yapılması gerekenler</p> <p>%25,5 tarihi yapılar bölgenin ihtiyaç duyduğu, cazibeli ve karma kullanımlara yönelik olarak restore edilmelidir, yeni yapılar bölgenin tarihi ve işlevsel yapısına uyumlu bir şekilde tasarlanmalıdır</p> <p>%24,4 bölgenin canlandırılması için farklı yaş ve gelir gruplarına hitap eden, çekici kullanım türleri belirlenmeli, bu sektörlerdeki girişimciler kira veya vergi indirimiyle teşvik edilerek bölgeye davet edilmelidir</p> <p>%12 gezmek ve dinlenmek için yaya yolları, kent mobilyaları ve hizmet noktaları (tabelalar, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, döşeme kaplamaları, WC'ler vs.) bölgeyle ve birbiriyle uyumlu bir şekilde tasarlanmalı ve yenilenmelidir</p> <p>%11,4 bölgede düzenli olarak açık hava etkinlikleri, festivaller, programlar, tanıtımlar düzenlenmelidir</p> <p>%9,9 bölge içinde engelliler, çocuklar, yaşlılar, pusetliler için ulaşım/erişim olanakları artırılmalıdır</p> <p>Bölgede istenen işlevler</p> <p>%52,7 kültürel aktiviteler (açık hava konserleri, tiyatrolar, sergiler, film gösterimleri vb.)</p> <p>%14,1 parklar, gezinti ve dinlenme alanları</p> <p>%11,1 yeme-içme hizmetleri (kafeler, restoranlar, barlar, kulüpler vb.)</p> <p>%6,3 çocuk ve ailelere yönelik eğlence hizmetleri (parti evi, interaktif tiyatro gösterileri, yarışmalar, anne-baba-çocuk günübirlik aktiviteler)- Turizmle ilgili hizmetler (oteller, pansiyonlar, hosteller, rehberlik vb.) Her iki cevap da aynı oranda çıkmıştır</p>	<p>Hanlar Bölgesi'nin daha cazip bir hale getirilmesi için öncelikli olarak tarihi yapıların karma kullanıma uygun bir şekilde restore edilmesi gerektiği, farklı yaş ve gelir gruplarına hitap eden, çeşitli fonksiyonların belirlenerek bölgeye kazandırılması gerektiği ifade edilmektedir</p> <p>Bölgede düzenli olarak kültürel aktivitelerin (açık hava konserleri, tiyatrolar, sergiler, film gösterimleri vb.) gerçekleştirilmesi istenmektedir</p>	<p>ALAN-BAĞLAM İLİŞKİSİ – ÖLÇEK-KARAKTER İLİŞKİSİ- KARMA İŞLEV DENGESİ - KATILIM</p> <p>Hanlar Bölgesi tarihi ve özgün dokusuyla öne çıktığından, öncelikle tarihi yapılar karma işlevlerle yeniden kullanım önerileri doğrultusunda restore edilmeli, yeni yapılar da bölgeyle fiziksel ve işlevsel olarak uyumlu bir şekilde geliştirilmeli.</p> <p>Kentlilerin Hanlar bölgesiyle ilgili beklentileri tespit edilmeli, farklı yaş ve gelir gruplarına yönelik işlevlerin kent merkezine getirilmesine yönelik teşvik çalışmaları yapılmalı</p> <p>AVM kullanıcılarını yüksek eğitimli profil oluşturduğundan, onları kent merkezine çekebilmek için özellikle sosyal-kültürel aktivitelere yönelik mekanlar geliştirilmeli ve bunlara yönelik tanıtım faaliyetleri yapılmalı</p> <p>Kent merkezine gelenlerin bu alanda daha fazla vakit geçirmesini sağlamak için yeme-içme faaliyetlerine yönelik mekanlar niceliksel ve niteliksel olarak arttırılmalı</p> <p>Çocuklu ailelere yönelik mekanlar ve hizmet birimleri geliştirilmeli</p> <p>Bölge UNESCO mirası olduğundan turizm ve tanıtımla ilgili tesisler arttırılmalı</p> <p>ERİŞİLEBİLİRLİK- GEÇİRGENLİK İLİŞKİSİ -KAMUSAL-ÖZEL MEKAN DENGESİ VE KALİTESİ</p> <p>Bölgedeki teknik altyapı, kent mobilyaları ve servis birimleri nitelik ve nicelik açısından güçlendirilmeli</p> <p>Bölgede evrensel tasarım ilkelerine göre erişilebilirlikle ilgili düzenlemeler yapılmalı</p> <p>Kent merkezi çok yoğun bir yapı stokuna sahip olduğundan yeni açık alanlar düzenlenmeli</p>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Ayrıca çalışmada Ki-kare testi sonuçlarına göre, iki kategorik değişken arasında, kon-tenjans tabloları yardımıyla bir ilişki olup ol-madığı araştırılmıştır. Yapılan testlerde sosyal bilimler alanı temel alınarak %5 anlamlılık düzeyi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre anket yapılan kişilerin geliri ile Hanlar Bölgesi'nde olması istenen işlevler arasında %5, anket yapılan kişilerin eğitimi ile Hanlar Bölgesi'ndeki sorunlar arasında %1 ve yine kişilerin eğitimi ile bölgede olması istenen işlevler arasında %1 anlamlılık düzeyi bulun-muştur. Bu çerçevede kişilerin gelir ve eğitim seviyesi arttıkça, kültürel aktivitelere yönelik beklentilerin arttığı görülmüştür. Bu değerler yerel yönetimlerin Hanlar Bölgesi'ne yönelik çalışmalarda mutlaka farklı sosyo-ekonomik gruplarla birlikte çalışması gerektiğini, farklı kullanıcı profillerinin sorunları ve beklentile-ri doğrultusunda bölge için işlev önerileri ge-liştirmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bunla-ra ek olarak bölgede geçirilen süre ile aidiyet duygusu arasında %1 ve yine bölgede geçiri-len süre ile bölgedeki sorunlar arasında da %1 anlamlılık düzeyi elde edilmiştir. Bu çerçeve-de aidiyet duygusu yüksek olanların, bölgede daha fazla süre geçirdikleri, ancak bölgede yaşanan sorunların, bölgede geçirilen süreyi azalttığı görülmüştür. Bu değerler yerel yön-etimlerin kentlilerin Hanlar Bölgesi'ne yön-elik farkındalıklarını arttırmak ve aidiyet duy-gusunu yükseltmek için katılımcı çalışmalar gerçekleştirmesi gerektiğini, diğer yandan

bölgede yaşanan sorunlara ivedilikle çözüm bulunmazsa, bölgedeki kullanım yoğunluğu-nun giderek düşebileceğini ifade etmektedir.

Yapılan anket çalışması Hanlar Bölgesi'nin sahip olduğu fiziksel ve sosyo-kültürel de-ğerlerle bu değerlerdeki değişime yönelik dikkate değer bulgular ortaya koymuş, Han-lar Bölgesi'nin kullanıcılar tarafından neden tercih edildiğinin/edilmediğinin anlaşılması-nı sağlamış, bir UNESCO mirası olarak Han-lar Bölgesi'nin fiziksel, sosyal, ekonomik sürdürülebilirliğinin sağlanması için ne tür önlemlerin alınması ve önerilerin hangi yön-de geliştirilmesi gerektiği konusunda önemli ipuçları vermiştir.

Hanlar Bölgesi'ne yönelik derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgular:

Kentlilerle yapılan anketlere ek olarak, böl-genin özellikle sosyo-ekonomik yapısındaki değişimin yerel kullanıcıların bakış açısın-dan değerlendirilmesi gerektiği görülmüştür. Bu çerçevede Bursa Tarihi Çarısı ve Hanlar Bölgesi Birliği Derneği (BTÇHBD) üyele-rinden 22 esnafla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. 2007 yılında Hanlar Bölgesi es-nafinın, derneklerinin ve yönetimlerinin katı-lımı ile kendiliğinden gelişen bir sivil toplum örgütü olarak kurulan bu dernek, 2010 yı-lında teşkilat yapısını yeniden düzenleyerek BTÇHBD'ye dönüşmüştür. Derneğin amacı; Hanlar Bölgesi'nin tarihi dokusunun korun-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

masına, bölgedeki sosyal yaşamın gereksinimlerinin çağa uygun bir şekilde geliştirilmesine, bölgenin toplam gelirinin arttırılmasına ve bir cazibe merkezi haline getirilmesine çalışmak olarak belirlenmiştir¹⁰.

İlk görüşme BTCHBD Başkanı ile yapılmıştır. Başkan, bölgenin sorunlarını genel olarak; Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Hanlar Bölgesi'ndeki mülkiyetinin fazla olmasının yapılan çalışmaları yavaşlatması ve günümüzde küçük esnafın e-ticarette, kayıt dışı ticaretle (seyyar satıcılar), AVM'lerle, plazalarla ve büyük marketlerle ekonomik açıdan rekabet etmekte zorlanması şeklinde özetlemiştir. Ayrıca geçmişten beri hanlarla ilgili pek çok öneri geliştirildiğini, ancak maliklerin istedikleri yüksek satış/kira fiyatları yüzünden bunların gerçekleştirilemediğini ifade etmiştir. Bunlara ek olarak, zaman içinde bölgede yaşanan bazı işlevsel değişimlerin (Adliyenin taşınmasıyla ofislerin de bölgeden gitmesi, tekstil ticaretinin nakliye zorluğundan bölgeyi terk etmesi gibi) beraberinde bölgede boşalmalara neden olduğunu belirtmiştir. Esnafın görüşme sorularına verdiği cevaplar şöyledir:

Hanlar Bölgesi'nde yapılan işten memnuniyet sorusuna verilen cevaplardaki genel eğilim olumlu yönde olmuştur. Bu kapsamda görüşme yapılan kişilerin yarısından fazlası bölgenin tarihi ve turistik niteliğinin, kent merke-

zindeki konumunun, çarşıda geçmişten gelen ticaret kültürünün, kullanıcı alışkanlıklarının bölgeden memnuniyet açısından önemli olduğunu vurgulamıştır. Bir kısım ise nesilden nesile bu işi yaptıkları için veya ticari açıdan getirisi yüksek olduğu için işlerinden memnun olduklarını belirtmiştir. Bununla birlikte işinden memnuniyetsiz olanlar bunu; şehrin batıya doğru kaymasına, bu yüzden çarşının cazibesini kaybetmesine, bölgedeki ulaşım aksaklıklarına, otopark sorununa, uzun süren tadilat çalışmalarına (Köylü pazarı örneğindeki gibi) bağlı müşteri kaybına, yeni esnafın ve çalışanların eğitimsizliğine, bölgenin reklam ve tanıtımının yetersizliğine bağlamıştır.

Hanlar Bölgesi'ndeki işini değiştirme şansı olsa hangi sektörde olmak istenildiği konusunda görüşme yapılan kişilerin yarısından fazlası yine hizmet sektöründe farklı bir alanda çalışmak istediğini belirtmiştir. Genel eğilim turizme yönelik yeme-içme faaliyetlerinde, perakende ticaret alanında ise kuyumculuk ve kadın giyim alanlarında yoğunlaşmıştır. Farklı bir sektörde çalışmak isteyenler özellikle ev eşyası-dekorasyon alanından olmuştur.

Son yıllarda müşteri profilinde bir değişim olup olmadığı konusundaki genel eğilim müşteri profilinin yaş grubu, gelir grubu ve yerel halk- yerli/yabancı turist dengesi açısından değiştiği ve müşteri sayısında azalma olduğu yönündedir.

10 <http://www.btch.org.tr/btch-birligi.php>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Müşteri profilindeki değişimin nedenleri sorulduğunda verilen cevaplar temel olarak uluslararası düzeyden, bölge düzeyine kadar değişmektedir. Uluslararası düzeyde Türkiye'nin Avrupa'daki ülkelerle siyasal ve ekonomik ilişkilerinde yaşanan değişim ve terör olaylarıyla birlikte turizm potansiyelinin düşmesinin Hanlar Bölgesi'ni de etkilediği, eskiden bölgeye Amerikalı ve Avrupalı turistler gelirken, günümüzde medya ve fuar tanıtımlarının etkisiyle büyük orada Ortadoğu'dan Arap turistlerin geldiği ifade edilmiştir. Ülke düzeyinde, ekonomik açıdan toplumun gelir seviyesinin ve alım gücünün düşmesinin müşteri sayısında ve gelen müşterilerin gelir grubunda düşüşe neden olduğu belirtilmiştir.

Kent düzeyinde, hızlı kentleşmeyle birlikte kentin batıya doğru büyümesinin ve buna bağlı olarak Bursa'da yeni alt merkezlerin oluşmasının Hanlar Bölgesi'ne olan talebi azalttığı, kentte sayıları hızla artan AVM'lerin ulaşım ve otopark imkanlarıyla birlikte iklimsel konfor koşullarını sağlaması ve marka değeri yüksek işletmeleri barındırması açısından Hanlar Bölgesi'ne rakip olduğu, kültür seviyesi ve gelir durumu yüksek kişilerin AVM'leri tercih ettiği, kent içindeki garajların kaldırılmasıyla ilçelerden ve köylerden gelenlerin de azaldığı, bölgenin müşterisinin yaş grubu yüksek ve eskiden beri bölgeyi bilen kesim olduğu ifade edilmiştir.

Bölge düzeyinde Hanlar Bölgesi'ndeki işlevlerin gençlere hitap etmediği, Bursalıların ve turistlerin bölgedeki dönüşüme ve nostaljik olmayan tramvay hattıyla sınırlandırılmış ulaşım uyum sağlayamadığı, yerel yönetimlerin bölgedeki onarım çalışmalarının uzayarak kullanıcıları bölgeden uzaklaştırdığı belirtilmiş, değişen çarşı esnafının bilinçsizliğine ve bölgede yaşanan güvenlik sorunlarına bağlı olarak müşteri sayısında bir azalma yaşandığı belirtilmiştir. Bununla birlikte bölgenin tarihi özelliklerinin, UNESCO miras listesine girmesinin, geleneksel alışveriş alışkanlıklarının sürmesinin, yayalaştırma çalışmalarının yerli ve Arap turistleri çektiği ifade edilmiştir.

Bölgeyle ilgili gelecekte beklenenler temel olarak fiziksel/işlevsel, ekonomik, sosyal/kültürel, yönetsel açılarından değerlendirilmiştir. Beklentiler açısından bir kısım esnaf, gelecekte umutlu olduğunu, çünkü kentte böyle bir bölgenin alternatifinin olmadığını, AVM lerdeki alışverişin insanları bir süre sonra tatmin etmeyeceğini, Hanlar Bölgesi'ndeki sıcak insan ilişkilerinin insanları tekrar buraya çekeceğini ifade etmiştir. Bir kısım ise, bölgenin sadece fiziksel koşullar açısından ele alındığını, diğer açılarından değerlendirilmediğini, bu nedenle canlanamayacağını, çarşının belli bir kapasitesi olduğu için daha fazla gelişme olanağının olmayacağını, tarihi çevre olduğu için fiziksel olarak pek bir şey beklemediklerini belirtmiştir. Görüşmelerden

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

edinilen beklentiler Tablo 5’te ifade edilmiştir.

Son olarak günümüzde Hanlar Bölgesi’nde ticaret dışında yer alması gereken işlevler sorusuna verilen cevaplar temel olarak hem farklı yaş gruplarını bölgeye çekecek, hem de gelenleri bölgede daha uzun tutabilecek sosyal-kültürel tesis alanları üzerinde yoğunlaşmıştır. Özellikle bölgede sinemalar, bowling alanı, kafeler, eğlence merkezleri gibi gençlere yönelik mekanlar, çocuklara çarşı kültürünün tanıtılması ve sevdirmesi için eğitim

mekanları, mesleki eğitim mekanları, sanat gösterileri için mekanlar (gölge oyunları vb.), tanıtım ve sergi alanları (el sanatları vb), çocuk parkları ve dinlenme alanları, etkinlikler için kamusal dış mekanlar ve bunları destekleyecek ulaşım ve hizmet üniteleri; otoparklar, danışma ve bilgilendirme merkezleri, WC’ler, sağlık kabinleri, bebek bakım üniteleri olması gerektiği vurgulanmıştır. Bunların yanında turizme yönelik tesisler; butik ve apart oteller gibi konaklama birimlerinin de mutlaka bölgede yer alması gerektiği ifade edilmiştir.

Tablo 5. Esnafın Hanlar Bölgesi’yle İlgili Beklentileri ve Sonuçlara Yönelik Öneriler

ANALİZ -SENTEZ EVRESİ	TASARIM EVRESİ
GÖRÜŞMELERİN YAPILMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	HEDEFLERİN BELİRLENMESİ
BEKLENTİLER	KENTSEL TASARIM ÖNERİLERİ
Uygulamalarda kente ilişkin tüm fiziksel, ekonomik, sosyal, kültürel öğelerin buluşturulmaya çalışılması	ALAN-BAĞLAM İLİŞKİSİ <ul style="list-style-type: none"> Planlama- kentsel tasarım bütünlüğü içinde tüm boyutlar dengeli bir şekilde ele alınmalı ve geliştirilmeli
Hanların içindeki örtülerin kaldırılması, doğal örtü olarak çınarların öne çıkarılması	SÜRDÜRÜLEBİLİR YAPILAR VE ÇEVRELER <ul style="list-style-type: none"> Kentsel peyzaj korunarak geliştirilmeli Bölgede konfor koşullarının artırılmasına yönelik fiziksel düzenlemeler yapılmalı
Kış aylarında çok soğuk olduğu için insanların buraya gelmesini sağlayacak önlemlerin alınması

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tasarım konseptlerinin ve işlevlendirmenin günün ihtiyacına uygun olması,
Osmanlı çarşısındaki gibi sektörel kümelenmelerin yapılması,
İhtiyaçlara yönelik mekanların, WC'lerin, danışma ve bilgi noktalarının,
bebek bakım ve emzirme odalarının yapılması
Çocukların vakit geçirebilecekleri alanların ve bir kreşin yapılması,
Kültür ve turizmle yönelik mekanların yapılması, bilardo salonu, sinema salo-
nu gibi mekanların yapılması, eski yazlık sinemaların canlandırılması
Sosyalleşme alanlarının artırılması
İç ve dış turizm açısından bölgenin canlandırılması, bir cazibe merkezi
haline getirilmesi, böylece müşterilerin artırılması ve ekonomik yapının
geliştirilmesi,
Uluslararası markaların bölgede şube açarak bölgenin çekici hale getirilmesi,
Günün şartlarına uygun ürünler satılması

Gerekli restorasyon çalışmalarının orijinaline uygun olarak yapılması, resto-
rasyonların birbirini tamamlaması,
Çarşılarındaki binaların ihtiyaçlarının tespit edilmesi
Bölgedeki çarşıların restorasyon projelerinin devam etmesi
Tarihi binaların kontrollü olarak sağlıklılaştırılması,
Hanların çevresindeki yapıları yıkıp, dekor gibi ortaya çıkarmanın yanlış
olduğunun kabul edilmesi,
Gabarilerin dengelenmesi, silüet bütünlüğünün sağlanması
Düzensiz yapılaşmaların ve yanlış uygulamaların düzeltilmesi

Yön bulmayı kolaylaştırma çalışmalarının yapılması,
Ulaşılabilirlik ve konfor koşullarının yükseltilmesi,
Otoparkların yapılması,
Tur otobüsü ve turistleri getiren araçlarla ilgili gerekli düzenlemelerin yapıl-
ması, böylece daha çok turistin çarşıya çekilmesi ve yayılması,

KARMA İŞLEV DENGESİ

- Günün şartlarına uygun farklı fonksi-
yonlara yönelik, esnek mekanlar tasarlan-
malı
- Bölgede geçirilen süreyi uzatmak için
hizmet mekanları oluşturulmalı
- Bölgenin turizm açısından cazibesinin
artırılması için günün gereklerine uygun
ürünlerin satıldığı nitelikli mağazalar, satış
birimleri düzenlenmeli
- Bölgenin özgün sosyal dokusunu koru-
yacak ve geliştirecek mekanlar tasarlan-
malı

ÖLÇEK-KARAKTER İLİŞKİSİ

- Tarihi binalara yönelik restorasyon
çalışmaları bölgenin özgün kentsel doku-
suna ve binanın orijinal mimarisine uygun
olmalı
- Restorasyon ve yeniden kullanım öneri-
leri kentsel tasarım çalışmalarıyla entegre
edilmeli
- Geleneksel kent dokusunun özgünlüğü-
nü zedeleyecek projelere /düzenlemelere
izin verilmemeli

ERİŞİLEBİLİRLİK- GEÇİRGENLİK İLİŞKİSİ

- Yaya-taşıtlı yönlendirme düzenlemeleri
yapılmalı
- Hem özel araçlar, hem de tur otobüsleri
dikkate alınarak otopark düzenlemeleri
yapılmalı

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Ortak akıl ile birlikte yönetme biçiminin geliştirilmesi, (hem kurumlarla, hem de kendi içinde işbirliği yapılması)

Osmangazi Belediyesi, Büyükşehir Belediyesi, Üniversiteler ve Bursa Valiliği ve STK'lar arasında eşgüdümlü bir çalışma sisteminin geliştirilmesi,

Kuralların uygulanabilmesi için gerekli yasal-yönetmelik düzenlemelerin yapılması,

Esnaf içinde gerekli disiplinin, eğitimin, bilgilendirmenin ve bilinçlendirmenin sağlanması için bir organizasyon

oluşturulması,

Zabıta ve yaptırımların daha etkili olmasının sağlanması,

Bölgenin tanıtım eksikliğinin giderilmesi, bölgeyi tanımayan dışarıdan gelen rehberler yerine, yerel turist rehberlerinin yetiştirilmesi,

Gelişim projelerinin, seminerlerin yapılması ve işverenlerin katılımının sağlanması,

İşverenler için belli bir standartların oluşturulması ve çalışma saatlerinin düzenlenmesi,

Düzensiz yapılaşmaya yönelik cezai uygulamalar getirilmesi,

Yerel yönetimlerin bölgeyle ilgili bilincinin artırılması,

Bölgeyle ilgili Ar-ge çalışmalarının yapılması ve sonuçlarının kent yönetimiyle birlikte tartışılarak uygulanması

Yapılacak çalışmalar için kendi kaynağını kendi üreten bir model geliştirilmesi,

Perakende ticaretin düzenlenmesi (Hileli- taklit – fahiş fiyata mal satanları cezalandırma gibi)

Çarşıları ve esnafı disipline etmek adına kuralların oluşturulması (sigara, etiket, çöp, açılış-kapanış, ışıklandırma, ulaşım, dükkan önlerine işgaliye, bağırarak mal satma gibi, Büyükşehir Belediyesi, alan yönetimi Başkanlığı ve BTÇHBD birlikte çalışıyor bu konuda)

Müşteri memnuniyeti ve kalite açısından ürünlere fiyat etiketi koyulması.

Ahilik anlayışının sürdürülmesi (müşteriyi koruma, çarşısı-esnafı koruma, komşusunu- sektörü koruma anlayışı)

YÖNETİŞİM VE KATILIM

- Bölgeye ilişkin çalışmalar tüm aktörleri dahil edecek bir süreç içinde geliştirilmeli
- Bölgeyle ilgili tanıtım çalışmaları yapılmalı
- Bölgenin miras olarak sürdürülebilirliği-ne yönelik kentsel farkındalık çalışmaları yapılmalı
- Bölgedeki uygulamalara yönelik eğitim, izin ve denetim mekanizması geliştirilmeli
- Yapılacak çalışmalar için gerekli kaynakların sağlanmasına yönelik bir sistem geliştirilmeli

Görüşmeler sonucunda, geçmişten günümüze önemli bir ticaret merkezi olan Hanlar Bölgesi'nin sahip olduğu sosyo-ekonomik değerlere ve bu değerlerdeki değişime yönelik çeşitli bulgular elde edilmiş, bir UNESCO mirası olarak Hanlar Bölgesi'nin ekonomik açıdan da sürdürülebilirliğinin sağlanması için çeşitli kentsel tasarım önerileri geliştirilmiştir.

TARTIŞMA

Bugün pek çok alanda olduğu gibi planlama ve kentsel tasarım çalışmalarında da toplumsal katılımın gerekliliği kabul edilmiş, bu bağlamda pek çok farklı katılım yöntemi ve tekniği oluşturulmuştur. Katılım yöntemlerinin seçilmesinde, çalışmanın amacına bağlı olarak nasıl bir katılımcı profiline hitap edileceğinin bilinmesi önemlidir. Örnek olarak,

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

her yaştan ve yetenekten katılımcıyı sürece dahil etmek için sanat ve yaratıcılık etkinlikleri, toplumsal haritalama, gerçekler için planlama, kamusal toplantılar, açık alan teknolojisi, yuvarlak masada uzlaşma toplantıları, vatandaş panelleri, sokak tezgahları ve toplumsal anketler kullanılabilir. Ancak belli bir ilgi grubunun görüşlerini almak için çalıştaylar ve odak grup görüşmeleri veya yerel bir bölgeden gelen sivil, politik, profesyonel, ekonomik veya sosyal grubu veya kuruluşu temsil eden kişilere yönelik olarak forumlar düzenlenebilir. Web tabanlı danışma, bu teknolojiyi kullanabilen kişiler için uygundur. Gelecek arama, katılım ve etkileşim konusunda yüksek seviyede bilgi ve beceriye sahip katılımcılar gerektirir. Vatandaş jürilerinde ise, sıklıkla karmaşık konuların analiz edilmesi istendiği için yüksek becerili ve eğitilmiş jüri üyelerine gereksinim duyulur¹¹ (Polat, Tümer Yıldız ve Doşoğlu, 2018).

Bu çalışmada kentsel tasarımın analiz sürecine katılım anketler ve görüşmelerle sağlanmıştır. Doğal olarak her veri toplama tekniğinin avantajları ve dezavantajları mevcuttur. Anketler; çok sayıda insanın görüşlerini standart bir formatta tanımlar, ihtiyacı tanımlamak ve kanıtlamak için kullanışlıdır, nicel veri elde etmeyi sağlar, elde edilen veriler zamanla veya başka bir yerden elde edi-

len sonuçlarla karşılaştırılabilir, az sayıda soru kullanıldığında ve belirli bir öneri veya konu hakkındaki görüşler araştırıldığında en iyi sonucu verir. Diğer yandan, kullanılabilir yanıtlar almak için anketlerin iyi tasarlanmış ve kodlanmış olması gerekir, büyük kapsamlı anketler fazla zaman ve işgücü gerektirir, cevaplarda sınırlı bilgi alınabilir, gerçek bir toplumsal sorumluluk duygusu veya kişilerin görüş alışverişinde bulunmaları için bir fırsat vermeyebilir, insanların ankete cevap verme oranları düşük olabilir¹². Günümüzde artan iletişim teknolojileriyle birlikte bu tür anketleri e-posta'larla veya SMS lerle yapmak mümkün hale gelmiştir. Anketlerin elektronik ortamda yapılması verilerin toplanmasını, sınıflandırılmasını ve değerlendirilmesini daha pratik hale getirebilir. Bu bağlamda özellikle yerel yönetimlerin kendi web siteleri üzerinden anket uygulamaları yapmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Günümüzde planlama veya kentsel tasarım süreçlerine toplumsal katılım konusundaki en büyük sorun ya hiç katılım sağlanmaması veya "katılım sağlıyormuş gibi" yapılmasıdır. Arnstein, geliştirdiği halk katılımı merdiveninde bu durumu tokenizm (göstermelik reformculuk) olarak ifade etmiştir. Günümüzde hala geçerliliğini koruyan bu sistemde katılımın dereceleri yönlendirme, iyileştirme, bil-

11 <http://www.communityplanningtoolkit.org/sites/default/files/Engagement.pdf>

12 <http://www.communityplanningtoolkit.org/sites/default/files/Engagement.pdf>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

gilendirme, danışma, teskin etme, ortaklık, temsili yetki ve vatandaş kontrolü olarak tanımlanmıştır ve merdivenden yukarı çıktıkça karar almada vatandaşın gücü artmaktadır. Bununla birlikte teskin etme, yapmacılığın en üst aşamasıdır, ortama göre değişebilen kurallar halkın öneri vermesine izin verir, ama güç sahipleri asıl karar verme hakkına sahiptir (Arnstein, 1969: 217).

Ülkemizde planlama/ kentsel tasarım süreçlerine katılım mekanizmalarının geliştirilmesi konusunda çalışmalar devam etmektedir. Bu noktada hem merkezi ve yerel yönetimlere, hem de üniversitelere ve sivil toplum örgütlerine katılımcılık anlayışının benimsetilmesi konusunda büyük görev düşmektedir. Bu çalışmada da kültürel bir miras alanı olan Hanlar Bölgesi'nde yapılacak kentsel tasarım projelerinde kurumlararası ve disiplinlerarası işbirliği ile halkın katılımının nasıl sağlanacağına yönelik bir yol gösterilmiştir.

SONUÇ

Sonuç olarak AVM kullanıcıları ile yapılan anketlerde öne çıkan kentsel tasarım konuları /sorun alanları/ beklentileri erişilebilirlik-geçirgenlik ilişkisi, ölçek-karakter ilişkisi, karma işlev dengesi, kamusal-özel mekan dengesi ve kalitesi, yoğunluk-kullanım ilişkisi başlıklarında odaklanmıştır. Çıkan sonuçların Yönetim Planındaki erişilebilirlik-ulaşım, sosyal-ekonomik-çevresel düzen ve yaşam

kalitesi, kültürel değerler-koruma ve planlama temalarındaki hedeflerle örtüştüğü görülmüştür.

Yerel esnafla yapılan görüşmelerde ise, öne çıkan kentsel tasarım konuları /sorun alanları/ beklentileri ise, yönetim ve katılım (kentsel tasarım sürecine yönelik), karma işlev dengesi, ölçek-karakter ilişkisi, erişilebilirlik-geçirgenlik ilişkisi, sürdürülebilir yapılar ve çevreler başlıklarında odaklanmıştır. Çıkan sonuçların Yönetim Planındaki yönetim-yetki, mevzuat, organizasyon, eşgüdüm, katılım, sosyal-ekonomik-çevresel düzen ve yaşam kalitesi, erişilebilirlik-ulaşım, kültürel değerler-koruma ve planlama temalarındaki hedeflerle örtüştüğü görülmüştür.

Bu noktada AVM kullanıcıları ile yerel esnafın Hanlar Bölgesi'ndeki kentsel tasarım sorunlarının çözümüne yönelik beklentilerinin benzer olduğu, ancak önceliklerinin değiştiği tespit edilmiştir. Doğal olarak AVM kullanıcıları için Hanlar Bölgesi'ne erişim olanaklarının artırılması beklentisi öne çıkarken, zaten bölgede işyeri sahibi olan esnaf bölgeyle ilgili yapılan çalışmalarda yer alma isteğini vurgulamıştır. Bu bağlamda makalede Hanlar Bölgesi'ndeki kentsel tasarım sorunlarını çözmeye yönelik öneriler geliştirilmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ÖNERİLER

Makale kapsamında yapılan anketlerden ve görüşmelerden çıkan sonuçlar temel alınarak aşağıdaki öneriler oluşturulmuştur:

Hanlar Bölgesi'ndeki kullanıcı profilinin geliştirilmesine yönelik öneriler (Tablo 1, Tablo 5): Kent merkezinde hem farklı yaş grubundan (gençler ve çocuklar gibi), hem de farklı sosyo-ekonomik seviyeden (yüksek eğitim-öğretime sahip kişilere, öğrencilere, ev hanımlarına, farklı gelir gruplarına) kentlilere yönelik sosyal, kültürel, rekreasyonel işlev alanlarının oluşturulması; aynı zamanda yerel yönetimler tarafından da bölgenin tarihi ve özgün dokusunu koruyan, bölgeyi güncel gereksinimlerle donatan, yaya odaklı projelerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu öneriler kentsel bağlama uymaktan, özgün kimliği korumaya, işlev çeşitliliğini ve kamusal mekan kalitesini arttırmaktan, erişilebilirliği yükseltmeye kentsel tasarımın pek çok hedefiyle örtüşmektedir

Hanlar Bölgesi'ne yönelik algıyı güçlendirmeye yönelik öneriler (Tablo 2, Tablo 5): Bölgenin kimliğinin korunması ve geliştirilmesi için bölgedeki tarihi binalara yönelik restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmalarına öncelik verilmesi, bu konuda kentlilerin beklentilerinin ve güncel gereksinimlerinin dikkate alınmasıyla aidiyet hissinin artırılması gerekmektedir. Tarihi binalara

yönelik restorasyon çalışmalarında bölgenin özgün kentsel dokusuna ve binanın özgün mimarisine uygunluk, restorasyon ve yeniden kullanım önerilerinin ise planlama/kentsel tasarım çalışmalarıyla bütünlük sağlanmalıdır. Bölgedeki kentsel peyzajın korunarak geliştirilmesi, geleneksel kent dokusunun özgünlüğünü zedeleyecek projelere /düzenlemelere izin verilmemesi gerekmektedir.

Bölgeyle özdeşleşmiş geleneksel ürünlerin satışına ve sunumuna yönelik yeme-içme mekanlarının ve ticari birimlerin nitelik ve nicelik açısından geliştirilmesi, bölge içinde karmaşadan uzak, sakin ve dinlendirici alt mekanların oluşturulması, bu konuda hanların avlularından faydalanılması uygun görünmektedir. Aynı zamanda, Orhangazi Meydanı gibi çok bilinen ve kullanılan mekanlar yanında, bölgede atıl durumda kalmış diğer potansiyel alanları ortaya çıkarmaya yönelik kentsel tasarım çalışmalarının yapılması, bölgenin tarihi silüetini korumak amacıyla alan içinde ve çevresinde bina yükseklik kontrolüne yönelik standartların belirlenmesi gerekmektedir. Bu öneriler kentsel tasarımın bağlama uygun, kimliği olan, okunabilir, esnek, süreklilik ve kapalılık etkisiyle tanımlanmış mekanlar yaratmak, erişilebilirliği yükseltmek, kullanım yoğunluğunu dengelemek ve toplumsal iletişimi arttırmak, sürdürülebilir yapılar ve çevreler oluşturmak hedefleriyle örtüşmektedir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Hanlar Bölgesi'nin kullanımını arttırmaya yönelik öneriler (Tablo 3, Tablo 5): Kullanıcıların bölgeye düzenli olarak gitmelerini sağlamak için, alışveriş yanında farklı grupların beklentilerine ve özellikle boş zaman değerlendirmeye yönelik sosyal-kültürel amaçlı etkinlik programlarının ve buna yönelik karma kullanımlı mekanların oluşturulması bölgenin kullanım potansiyelini artıracaktır. Bu bağlamda AVM'lerle özellikle Zafer Plaza ile rekabeti güçlendirmek için iç ve dış mekanlarda fiziksel konfor koşullarının, ulaşım ve erişilebilirlik düzeylerinin yükseltilmesi, otoparklarla entegre edilmiş toplu ulaşım aktarma noktalarının oluşturulması önemlidir. Bölge içinde yaya-taşıt yönlendirmeleri için gerekli düzenlemelerinin yapılması, özel yaya rotalarının tanımlanması, hem özel araçlar, hem de tur otobüsleri dikkate alınarak otoparkların düzenlenmesi gerekmektedir.

Bölgenin özgün sosyal dokusunu koruyacak ve geliştirecek mekanların tasarlanması, bölgenin turizm açısından cazibesinin artırılması için geleneksel ve günün gereklerine uygun ürünlerin satıldığı nitelikli mağazaların ve ticari birimlerin düzenlenmesi, yeme-içme mekanlarının ve rekreatif alanların niceliksel ve niteliksel olarak geliştirilmesi, bölgede daha uzun süre geçirilmesini sağlayacak hizmet birimlerinin oluşturulması, hanların kentsel tasarım ve yeniden kullanım projeleriyle günümüz ihtiyaçları doğrultusunda değerlendiril-

rilmesi bu bağlamda önem kazanmaktadır. Güncel ve gelecek şartların gerektirdiği farklı fonksiyonlara yönelik, esnek mekanların tasarlanması bölgenin aktif kullanımına yönelik önemli adımlar olacaktır. Bu öneriler kentsel tasarımın kullanım yoğunluğunu dengelemek, erişilebilirliği yükseltmek, toplumsal ve işlevsel çeşitliliği arttırmak hedefleriyle örtüşmektedir.

Hanlar Bölgesi'nde katılımcı kentsel tasarım çalışmaları geliştirmeye yönelik öneriler (Tablo 4, Tablo 5): Planlama- kentsel tasarım bütünlüğü içinde tüm boyutların dengeli bir şekilde ele alınması, bölgenin miras olarak sürdürülebilirliğine yönelik kentsel farkındalık çalışmalarının yapılması, kentlilik bilincinin artırılması için bölgeye yönelik çalışmalarda toplumsal katılım yöntemlerinin aktif olarak kullanılması gerekmektedir. Özellikle planlama ve tasarım süreçlerine kentlileri en başından itibaren dahil etmek, bölgenin geleceğine yönelik kararlarda kentlilerin de söz sahibi olmasını sağlamak gerekmektedir. Bölgenin tanıtımına yönelik kentsel/ulusal/uluslararası ölçekte reklam kampanyalarının yapılması önem taşımaktadır. Aynı zamanda, bölgedeki proje uygulamalarına yönelik eğitim, izin ve denetim mekanizmalarının ve yapılacak çalışmalar için gerekli kaynakların sağlanmasına yönelik sistemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu öneriler de kentsel

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tasarımı toplumsal iletişimi ve katılımı güçlendirmek hedefiyle örtüşmektedir.

Sonuç olarak, makalede araştırmanın hipotezleri doğrulanmıştır. Kültürel miras alanlarının korunmasında ve geliştirilmesinde kentsel tasarım araçlarının, özellikle kentsel tasarım rehberlerinin pek çok ülkede uzun yıllardır kullanıldığı, bu rehberlerin geliştirilmesinde kurumlar arası ve disiplinler arası işbirliğini ve yerel halkın katılımını destekleyen süreçlerin geliştirildiği, katılımcı yöntemlerin kullanıldığı ve benimsendiği görülmüştür. Alan çalışması kapsamında ise, Bursa Hanlar Bölgesi'nde yapılan analizlerde bölgenin farklı ölçekte kentsel tasarım sorunlarını barındırdığı, bununla birlikte yapılan anketlerden ve görüşmelerden çıkan sonuçlarla Hanlar Bölgesi'nin kentsel tasarım sorunlarına yönelik çözüm üretme konusunda Bursalı olan, ancak bölgenin birincil kullanıcısı olmayan AVM kullanıcılarının ve yerel esnafın görüşlerinden faydalanılabileceği anlaşılmıştır. Çalışma kapsamında kültürel miras farkındalığını arttırmak ve AVM kullanıcılarını Hanlar Bölgesi'ne daha fazla çekerek, bölgenin kullanıcı profilini genişletmek için (daha önce bölgeyle ilgili çalışmalara dahil edilmeyen) AVM kullanıcılarının görüşlerinden faydalanılmış, bunlar bölgeyi iyi tanıyan yerel esnafın görüşleriyle desteklenmiştir. Kültürel miras alanlarının sahip olduğu evrensel değerler ve kentsel tasarım sürecine ilgili aktör-

lerin tümünün katılımının önemi göz önüne alındığında Hanlar Bölgesi'ne yönelik bundan sonraki çalışmalara farklı kullanıcı gruplarının (mülk sahipleri, yerli-yabancı turistler vb.) dahil edilmesi yararlı olacaktır.

Bu çalışmada, kültürel miras alanlarının korunmasında ve geliştirilmesinde kentsel tasarımın rolü ortaya koyulmuş, kentsel tasarım sürecine kentlilerin nasıl dahil edileceği konusunda yerel yönetimlere bir katılım yöntemi sunulmuş ve Bursa Hanlar Bölgesi'ndeki kentsel tasarım sorunlarının çözümüne yönelik öneriler geliştirilmiştir. Çalışmanın yerel yönetimlerin Hanlar Bölgesi'ne yönelik geliştirecekleri kentsel tasarım kararlarına katkı koyacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, A., ENLİL, Z., (2012).** Kültürel Miras Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar. İçinde A. Aksoy, D. Ünsal (Ed.), Kültürel Miras Yönetimi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Web-Ofset, ss. 3-28
- ARNSTEIN, S., (1969).** A Ladder of Citizen Participation, Journal of the American Planning Association, 35(4): 216-224
- BAŞ, C., (2017).** Avrupa Kentsel Şartı. (orj. Council of Europe, 1992), C. Baş (Der.), Türkiye Belediyeler Birliği, ss. 8-9
- BROMBACH, K., SIMON-PHILIPP, C., KURTH, D., (2013).** District Centre

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- Regeneration - A European Perspective
Proceedings of the Institution of Civil Engineers. Urban Design and Planning, 166(4): 229-240
- BURSA ALAN BAŞKANLIĞI, (2013).** Bursa ve Cumalıkızık Alan Yönetim Planı. Bursa Büyükşehir Belediyesi, ss. 25, 62-67, 155-171
- CARMONA, M., (2017).** The formal and informal tools of design governance. Journal of Urban Design 22(1):1-36. Doi: 10.1080/13574809.2016.1234338
- COUNCIL OF EUROPE, (2008).** Manifesto for a New Urbanity: European Urban Charter II, Council of Europe Pub., p. 33
- ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI, M.S.G.S.Ü., (2016).** Kentsel Tasarım Rehberleri, Cilt 1, İstanbul, Türkiye: İncekara Matbaacılık, ss. 25-33
- DETR & CABE., (2000).** By Design, Urban Design in the Planning System: Towards Better Practice. Thomas Telford Ltd, p. 14, 57
- INVOLVE, (2005).** People and Participation. Beacon Press, p. 8, 52-105
- LANG, J., (1994).** Urban Design: The American Experience. New York, Van Nostrand Reinhold. p. 430-431
- MADANIPOUR, A., (1996).** Design of Urban Space: An Inquiry into a Socio-Spatial Process. Chichester, John Wiley and sons Ltd., p. 117
- OLINGER, J., (2015).** Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Human Publishing, p. 26
- ÖZCAN, Z., (2009a).** Kimlik ve Kentsel Korumaya. Belediyeler Dergisi, 43: 33-37
- ÖZCAN, K., (2009b).** Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Olabilirliği Üzerine Bir Yaklaşım Önerisi: Konya Tarihi Kent Merkezi Örneği. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, 26(2):1-18. Doi: 10.4305/METU.JFA.2009.2.1
- ÖZDEMİR, B., OCAKÇI, M., (2017).** Kentsel Tasarım Kriterlerinin Mekânın Algısal Atmosferine Etkisi. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 11:73-90
- ÖZDEMİR, E.E., CENGİZÖĞLU, P., (2016).** Çağdaş Alışveriş Merkezlerinde Kamusal Mekan Nitelikleri ve Mersin Forum Avm Örneği. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 7:55-72
- POLAT, S., (2018).** Kültürel Miras Alanlarının Yaşatılmasında Katılımcı Kentsel Tasarım Yaklaşımları: Bursa Hanlar Bölgesi Örneği. II. Uluslararası Şehir, Çevre ve Sağlık Kongresi, 16-20 Nisan 2018, Kapadokya, ss. 692-699

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

POLAT, S., TÜMER YILDIZ, H.Ö., DOS-TOĞLU, N., (2018). Kültürel miras alanları için kullanıcı odaklı bir kentsel tasarım rehberi modeli: Bursa Hanlar Bölgesi Örneği. Megaron, 13(4). Doi: 10.5505/megaron.2018.32043

SANOFF, H., (2000). Community Participation Methods in Design and Planning. New York, America: John Wiley & Sons, p. 9-10, 25, 67-72

VAN OERS, R., (2010). Managing cities and the historic urban landscape initiative - an introduction in managing historic cities. World Heritage Papers 27, R. Van Oers, S. Haraguchi (Ed.), World Heritage Centre: Paris, p.7-17

VON HAUSEN, M.A., (2013). Dynamic Urban Design: A Handbook for Creating Sustainable Communities Worldwide. Bloomington, iUniverse. p. 71-80, 85-89, 205

YEANG, L.D., (2000). Urban Design Compendium. U.K.: English Partnerships & The Housing Corporation, p. 12-13, 109-110

<http://habitat3.org/wp-content/uploads/New-Urban-Agenda-GA-Adopted-68th-Plenary-N1646655-E.pdf> (E.T. 27.07.2017)

<http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/OzellhtisasKomisyonuRaporlari.aspx> (E.T. 27.07.2017)

<http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx> (E.T. 27.07.2017)

http://www.csb.gov.tr/db/kentges/editordosya/kentges_tr.pdf (E.T. 27.07.2017)

<http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/images/CulturalHeritageFinalENG.pdf> (E.T. 16.03.2016)

http://www.icomos.org/world_heritage/Analysis%20of%20Threats%201994-2004%20final.pdf (E.T. 11.11.2016)

http://www.lema.ulg.ac.be/research/suit/download/SUIT5.2c_PPaper.pdf (E.T. 12.11.2017)

<http://www.communityplanningtoolkit.org/sites/default/files/Engagement.pdf> (E.T. 08.04.2017)

http://www.wcmt.org.uk/sites/default/files/report-documents/Savic%20B%20Report%20%20Final_0.pdf (E.T. 08.04.2017)

İNTERNET KAYNAKLARI

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

<http://participateindesign.org/approach/why/>
(E.T. 17.07.2018)

https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yarisma_sartname.pdf (E.T. 17.07.2018)

<http://www.btch.org.tr/btch-birligi.php> (E.T. 17.07.2018)

<http://alanbaskanligi.bursa.bel.tr/yonetim-alani-sinirlari/> (E.T. 11.10.2018)

Teşekkür: Bu çalışma “OUAP(M)-2012/24 numaralı “Bursa Kent Merkezine Yönelik Bir Kentsel Tasarım Rehberi Modeli” isimli bilimsel araştırma projesinden üretilmiştir. 2012-2015 yılları arasında yürütülen proje, Bursa Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: The preservation of the identity of historical cities is possible with the sustainability of cultural heritage sites, which plays a major role in the formation of urban memory. With their symbolic values, cultural heritage sites can create privilege and prestige for urban residents as well as providing urban belonging and social communion/unity/continuity by keeping urban memories and bonds alive (Özcan, 2009:35). Today, urban design is an important part of sustainable urban conservation approach to develop cultural heritage sites. The most prominent feature of urban design studies in cultural heritage sites is the preservation of the original qualities of these areas, which reflect urban identity. Urban design tools play a crucial role for the conservation and development of cultural heritage sites in many developed countries. Among these, especially urban design guidelines are the main documents that forms a set of design principles and elucidates and exemplifies them for various topics, identifies common design failings and helps to avoid them, provides a basis for consistency in the local authority's dealings with planning applicants and a basis for negotiation, enables a local authority to communicate its commitment to design both internally and to everyone involved in the development process (DETR&CABE, 2000: 57). Urban design guidelines are developed by considering basic urban design principles (establishing space-context / scale-character / accessibility-permeability / density-use relationship, creating sustainable structures and environments, providing public-private space balance and quality / mixed-use and typology balance). However, one of the most important issues about design guidelines is that the guidelines should be specific to the place and should be prepared with the engagement and agreement of all relevant actors in order to be understandable and applicable by all. The community engagement methods should be developed depending on the purpose, context and process of the study. For this reason, the preparation process of urban design guidelines requires a comprehensive analysis work. In this context, this study presents community engagement ways for the urban design guideline preparation process for the Hanlar District, located in Bursa, was registered as a cultural heritage site by UNESCO in 2014 as the first capital city of the Ottoman Empire. **Aim:** This study was developed through the scientific research project “An Urban Design Guide Model for the City Centre of Bursa” supported by Bursa Uludağ University. Within the project, which aims to conserve cultural heritage sites by developing a participatory urban design guideline model, a series of site analysis were carried out. The aim of this article is to analyze the Hanlar District by considering the basic urban design principles to develop solutions to the urban design problems

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

in the District and to present a method to conduct participatory urban design studies for local governments to protect the urban identity and memory of Bursa. In this manner, the article tries to develop urban design suggestions from the responses of survey with urban residents and in-depth interviews with local artisans. The study is based on the legal international reports and agreements (New Urban Agenda, European Urban Charter), national plans (9. Development Plan, Integrated Urban Development Strategy and Action Plan) and local plans (Bursa - Cumalıkızık Site Management Plan). **Method:** The theoretical part of the research is based on the literature review on cultural heritage sites, urban design and participatory urban design processes. In the case study part, the Hanlar District was analyzed through the basic principles of urban design and the goals of Bursa and Cumalıkızık Site Management Plan by site analysis, surveys and in-depth interviews in addition to archival and literature research about history and planning studies of the Hanlar District. The survey was focused on the shopping mall users. Because as stated in the Management Plan today many urban residents prefer going to shopping malls instead of the Hanlar District. Therefore, the survey was designed to measure the perceptions, satisfaction levels and expectations of this group with the Hanlar District to attract shopping mall users to the city centre. The surveys were implemented with a total of 370 volunteer users in 4 shopping malls. The survey consists of four parts and 34 questions. The first part of the survey was about the user profile. The second part of the survey was based on questions about defining character elements and image of the Hanlar District. The third part of the survey was composed of questions about the use habits, problems, and management of the Hanlar District. The fourth and final part of the survey was based on questions about the expectations of users about the Hanlar District. The data were evaluated by the SPSS program, and the relationships between variables were revealed by Chi-square test and correlation analysis. The results of the surveys and the urban design suggestions were presented on the tables. In-depth interviews were carried out with 22 local artisans from different sectors, who are members of Association of Bursa Historical Bazaar and Hanlar District, using semi-structured interview forms. The artisans were required to evaluate their profession in terms of their income level and customer profile and to express their expectations of the physical, economic, social, cultural, and functional factors related to the district. Their responses were interpreted to develop urban design suggestions **Findings and Results:** The survey revealed remarkable findings regarding the physical and socio-cultural characteristics of the Hanlar District, providing an understanding of why the Hanlar District was/was not preferred by the users. Key urban design principles such as accessibility-permeability relation, scale-character relation, mixed-use balance, public-pri-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2018 Sayı: 15 Sonbahar Kış Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2018 Number: 15 Autumn Winter Semester

ID:337 K:465

ISSN Print: 2148-4880 Online: 2148-8142

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

vate space balance, density-use relationship should be considered to ensure the physical, social and economic sustainability of the Hanlar District as a UNESCO heritage site. According to the interviews, expectations from the district focused on the urban design principles such as governance and engagement (towards the urban design process), mixed-use balance, scale-character relation, accessibility-permeability relation, sustainable structures and environments. Consequently, various urban design suggestions were developed to ensure the economic sustainability of the Hanlar District as a UNESCO heritage site. These suggestions can be grouped as; to develop the multi-user diversity in the district, to develop the perception of the district, to increase the attractiveness of the district, and to develop participatory urban design studies in the district. **Conclusion:** In Turkey, the studies to develop community engagement mechanisms in planning-urban design processes are still in progress. At this point, both central and local governments as well as universities and non-governmental organizations have a great responsibility for the adoption of participation methods in urban design process. In this respect, this article presents a way for inter-institutional and interdisciplinary cooperation and how the engagement of the urban residents can be achieved in the urban design studies in a cultural heritage site. It is believed that the study will contribute to the urban design decisions which will be developed by the local governments about the Hanlar District.